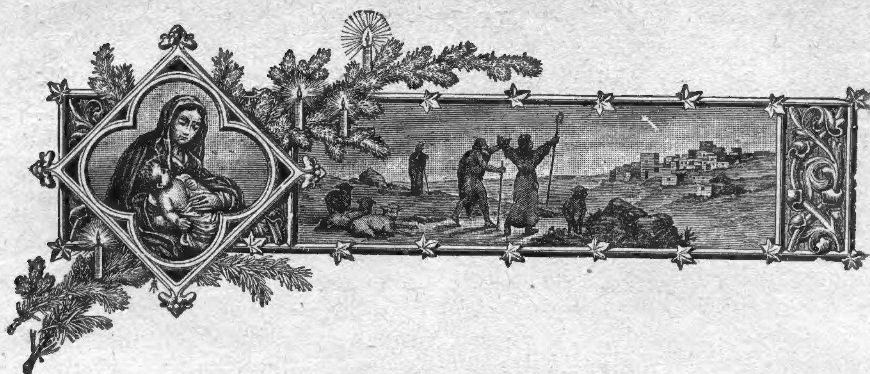

OZĖJO PRANAŠYSTĖ.

ĮVADA.

1. Po Didžiųjų Pranašų, kurių kiekvieno turime atskirą knygą, eina Biblijoje viena Mažesniųjų Pranašų knyga. Vadinasi jie mažesniaisiais, nes jų rašyti ir mums likę veikalai yra žymiai trumpesni palyginus su anų veikalais, kurie dėlto ir vadinasi didesniaisiais.

Mažesniųjų pranašų raštai turėjo būti sujungti į vieną knygą jau labai senais laikais. Jau Eklezìastiko knygos autorius paminėjęs su pagyrimu didesniuosius pranašus, Izaiją, Jeremiją, Ezekiėlį, kiekvieną atskirai, tuojau giria dvyliką mažesniųjų pranašų ir tai visus draug. Kadangi jie yra gyvenę toli gražu ne vienu laiku ir yra veikę ne toje pat šalyje, tai paminėjimas visų vienu kartu vargu ar gali būti išaiškintas kitaip kaip tik ta aplinkybe, kad Eklezìastiko autoriaus laikais mažesniųjų pranašų veikalėliai buvo jau sujungti į vieną knygą.

Eilia tačiau, kurioje pirmieji šeši mažesnieji pranašai eina vienas po kito, nevisai ta pati žydų kanone (taip pat Vulgatoje) ir LXX vertime. LXX vertime ši yra pirmųjų šešių eilia: 1/Ozėjas, 2/Amosas, 3/Mikėjas, 4/Joėlis, 5/Abdijas, 6/Jona. Kodėl tas pakeitimas buvo padarytas, nevisai aišku; gal norėta labiau žiūrėti laiko, kuriame kiekvienas gyveno.

2. Mažesniųjų pranašų tarpe ir žydų biblijoje ir LXX vertime pirmon vieton dedamas Ozėjas, ne kad jis būtų buvęs visų seniausias, bet dėlto, kad jo pranašysčių knyga didesnė nekaip kitų. Bent truputį seniau už jį yra gyvenę tikriausiai Abdijas, Joėlis, Jona ir Amosas.

Ozėjas, ebr. **hošea'**, reiškia: gelbėtojas. Jis savo knygoje vadina save Beerio sūnumi, bet kas buvo tas Beeris, jokių žinių nėra, taip pat kaip nėra tikrų žinių apie kitas Ozėjo gyvenimo aplinkybes. Nevisai tikras dalykas, iš kur Ozėjas buvo kilęs, iš Jūdo ar Izraėlio karalystės. Izraėlio karalių jis vadina savo karaliumi (7, 5),

apie šiaurinės karalystės miestus kalba gana dažnai, Jeruzalės gi net nemini, Jūdo karalystė jam lyg svetima. Savo knygos antraštėje jis, tiesa, įvardija net keturis Jūdo karalius ir tik vieną Izraėlio, bet daro tikriausiai taip dėlto, kad jis, kaip ir kiti pranašai, žino, jog Dievo pažadai buvo suteikti Jūdo giminei ir Dovido namams ir jog tik Jūdo karaliai tėra teisėti, todėl jų viešpatavimo laikas geriausiai tinka savo veikimo metui nurodyti. Tas gi pranašo veikimas liečia vien Izraėlio karalystę.

Įvardintieji Jūdo karaliai Ozijas, Joatanas, Akazas ir Ezekijas viešpatavo virš šimto metų (799-696); paminėtas gi Izraėlio karalius Jeroboamas II karaliavo nuo 802-762 m.; todėl paprastai manoma, kad Ozėjas pradėjo eiti pranašo pareigas Jeroboamo viešpatavimo pabaigoje ir susilaukė Ezekijo karaliavimo pradžios; bet ir taip jo veikimas turėjo tęstis virš 40 metų.

3. Tai buvo tikrai neramūs laikai Izraėlio karalystei. Karalius Jeroboamas buvo, tiesa, nemaža garbės įgijęs savo karalystei praplėsdamas jos ribas, bet viduje dalykų padėtis ėjo kas kart blogyn. Pranašas matė, kaip varžėsi dėl sosto Izraėlyje ilga asmenų eilia ir koki buvo atsiradusi valstybėje suirutė, matė plintančią stabmeldystę ir visokias neteisybes. Todėl jo knyga pilna priekaištų savo tautai, paraginimų ir grasymų, nors nestinga joje ir geriausių pažadų; visur gi Ozėjas kelia aikštėn Viešpaties meilę jojo tautai, meilę įžeistą nusikaltimais ir keršijančią, meilę dovanojančią ir gelbinčią.

Turinio atžvilgiu Ozėjo knygą galima padalyti šiaip: Pirmoji dalis (1, 1—3,5) simboliniai Ozėjo veiksmai: 1) Moterystė su paleistuve (1,1— 2, 1), 2) teismas neištikimai moteriai Izraėliui, bausmės ir išgelbėjimo pažadas (2, 2—24), 3) išsigelbėjimo kelias (3, 1—5). Antroji dalis (4, 1—14, 10): Pranašiniai Ozėjo pamokslai: 1) Izraėlio kaltės ir bausmių paskelbimas (4, 1 — 59, 9); 2) Izraėlis ir Jūdas nenori gręžtis nuoširdžiai į Dievą (5, 10—7, 16); 3) Stabų garbintojus ištiks paniekinimas ir pažeminimas (8,1—10, 8); 4) Izraėlio nelaisvė ir grįžimas iš jos (10, 9—11, 11); 5) paraginimas daryti atgailą (11, 12—14, 10).

4. Ozėjo knygoje, tiesa, nerandame tiesioginių pranašysčių apie Mesijo gyvenimo įvykius, bet jis aiškiai pasako, kad Mesijas turėjo gimti iš Dovido giminės (3, 4...); Ozėjas gražiai piešia mesijinių laikų laimę; jo žodžiai (11, 1) pritaikomi kūdikiui Jėzui grįžtančiam iš Aigipto (Mt. 2, 15). Jau pranašas Jeremijas daro nekartą aliūzijų į Ozėjo žodžius, o Nauj. Testamente to pranašo žodžiai minimi net devynis sykius.

Ozėjo knygos autentiškumas negincijamas. Tokią gyvą santrauką per ilgus metus sakytų pamokslų galėjo padaryti tik žmogus gyvenęs knygoje paliečiamų įvykių laikais.

PROPHETIA OSEE.

OZĖJO PRANAŠYSTĖ.

I Simboliniai Ozėjo veiksmai. 1. Moterystė su paleistuve.

Caput I. 1 Verbum Domini, quod factum est ad Osee filium Beeri, in diebus Oziae, Ioathan, Achaz, Ezechiae regum Iuda, et in diebus Ieroboam filii Ioas regis Israel.

2 Principium loquendi Domino in Osee: et dixit Dominus ad Osee: Vade, sume tibi uxorem fornicationum, et fac tibi fi-

1 perskyrimas. 1 Viešpaties žodis, suteiktas Beerio sūnui Ozėjui Jūdo karalių Ozijo, Joatano, Akazo, Ezekijo dienose ir Izraėlio karaliaus Joaso sūnaus Jeroboamo dienose.

2 Pradžia to, ką Viešpats kalbėjo Ozėjui: Viešpats tarė Ozėjui: Eik, imk sau moterį paleistuvę, ir tegul tau gimsta paleistu-

---

1, 1—2, 1. Ozėjo pranašysčių knyga prasideda simboliniais Ozėjo veiksmais. Pranašas Viešpaties įsakymu veda moterį paleistuvę, iš kurios jam gimsta sūnus Jezraėlis, duktė Be-pasigailėjimo ir vėl sūnus Ne-mano-tauta; čia pat duodamas pažadas, kad jų vardai bus pakeisti.

(1) *Viešpaties žodis.* Pirmoji eil. sudaro visos knygos antraštę. Išsireiškimai: Viešpaties žodis, regėjimas, Viešpats tarė, aiškiai liudija, kaip labai pranašai buvo įsitikinę, jog tai, ką jie skelbė, jie buvo gavę iš Viešpaties ir jog jie elgėsi būdami tik jo įtakoje (plg. Jer. 1, 1; Joėl. 1, 1; Mik. 1, 1 ir k.). Ozėjas veikė labai ilgai, gavo Dievo apreiškimų ir pasakė pamokslų, be abejo, gana daug, bet į knygą surašė tik svarbesnį jų turinį. — *Jūdo karalių...* Jūdo karaliai iš Dovido giminės minimi pirmoje vietoje, nes jie vieni teisėti sulig pažadų 2 Kar. 7, 14. Izraėlio karalius įvardijamas tuo tikslu, kad būtų nurodyta, jog pranašystė nukreipta ir prieš jį ir, kad jo stabmeldystė nepateisinamą. Jeroboamą jis vadina karaliumi ne tik dėl to, kad jis iš tikrųjų viešpatavo 41 metus, bet ir dėlto, kad Jėhui buvo Dievo pažadėtas karaliavimas iki ketvirtajai kartai (4 Kar. 10, 30). Jėroboamas mirė Ozijo viešpatavimo pradžioje. Po jo 11 metų tikro karaliaus nebuvo. 38 Jozijo metais Izraėlio sostą buvo gavęs šešiems mėnesiams Zakarijas; tolesnieji karaliai buvo maištų vadai, todėl pranašas ir nemini jų nė vieno.

(2) *Pradžia...* Toliau dedamas Viešpaties įsakymas buvo pirmas Dievo apreiškimas Ozėjui (Teod. Jieron), Ozėjo sieloje (Kiril. — Al.). — *Imk sau...* Vesk. — *Paleistuvę:* kuri žinoma, kaipo paleistuvė. Aiškintojų nuomonės, ar tai kas toliau pasakojama yra tik alegorija, ar tikrenybė, labai nevienodos. Dauguma senesniųjų ir vėlesniųjų (Iren. Efr. August, Kiril. Teod.) mato čia tikrenybę. Pačiuose žodžiuose negalima rasti tikresnių nurodymų, kad tai būtų alegorija. Kad pranašas turi vesti moterį, kuri buvo anksčiau paleistuvė, tai jam gal ir skaudu, bet nėra tikras blogumas (Jier.); Die-

lios fornicationum: quia fornicans
fornicabitur terra a Domino. [3] Et
abiit, et accepit Gomer filiam De-
belaim: et concepit, et peperit ei
filium. [4] Et dixit Dominus ad
eum: Voca nomen eius Iezrahel:
quoniam adhuc modicum, et vi-
sitabo sanguinem Iezrahel super
domum Iehu, et quiescere faciam
regnum domus Israel. [5] Et in il-
la die conteram arcum Israel in
valle Iezrahel.

[6] Et concepit adhuc, et pe-
perit filiam. Et dixit ei: Voca no-
men eius Absque misericordia:
quia non addam ultra misereri
domui Israel, sed oblivione obli-
viscar eorum. [7] Et domui Iuda mi-
serebor, et salvabo eos in Do-
mino Deo suo: et non salvabo
eos in arcu, et gladio, et in bel-
lo, et in equis, et in equitibus.
[8] Et ablactavit eam, quae erat
Absque misericordia. Et conce-

vės vaikų, nes šalis atstojus nuo
Viešpaties paleistuvaute paleistu-
vauja. [3] Jis nuėjo ir ėmė Debe-
laimo dukterį Gomerę; ji pradėjo
ir pagimdė jam sūnų. [4] Tuomet
Viešpats jam tarė: Pramink jį var-
du Jezraėlis, nes dar truputis lai-
ko, ir aš keršysiu Jehaus namams
dėl Jezraėlės išlieto kraujo ir pa-
darysiu galą Izraėlio namų kara-
lystei. [5] Aną dieną aš sutrupin-
siu Izraėlio kilpinį Jezraėlio slė-
nyje.

[6] Ji vėl pradėjo ir pagimdė
dukterį. Tuomet Jis jam tarė: Pra-
mink ją vardu Be-pasigailėjimo,
nes aš jau daugiau nebesigailėsiu
Izraėlio namų, bet miršte užmir-
šiu juos. [7] Aš pasigailėsiu Jūdo
namų ir išgelbėsiu juos per Vieš-
patį, jų Dievą; bet negelbėsiu
jų kilpiniu, nei kalaviju, nei karu,
nei žirgais, nei raiteliais.
[8] Ji nujunkė tą, kuri buvo
vardu Be-pasigailėjimo, vėl pra-

---

vas nekartą reikalavo iš pranašų sunkių dalykų kitiems pamokinti. Pranašas šita moteryste turi savo tautos atbukusius jausmus pakreipti sekmingai prie Dievo sumanymų; argi būtų buvę tam reikalui gana pranašo žodžių, jog jis tai matęs regėjime? Ne, nustebimas, kurį sukelia nepaprastas elgesys, turi pažadinti tautą iš miego. Jau Mozės knygose tautos išrinkimas ir Dievo sandora su jąja įvaizdinami tuo pačiu moterystės vaizdu. Kaip didį pasigailėjimą Dievas buvo jai parodęs, išrinkdamas ją iš visų tautų, turi dabar pranašo moterystė pastatyti jai prieš akis ir parodyti jai jos nedėkingumo didumą. — *Paleistuvystės vaikų:* ne kad jie patys paleistuvautų, bet, kad jų vardas turi būti ženklas ir įspėjimas tikriems paleistuvių vaikams, atstojusiai nuo Dievo tautai. Ta mintis ir išreiškiama eil. pabaigoje. — (3) *Debelaimo dukterį...* Dukters ir jos tėvo vardų paminėjimas patvirtina nuomonę, kad čia ne alegorija, bet tikrenybė (Teod.). — *Pagimdė jam:* todėl tas sūnus bus teisėtas Ozėjo vaikas. — (4) *Jezraėlis:* Dievas sėja. Tas vardas turi priminti miestą, kuriame Jehus kruvinomis žudynėmis praskynė sau kelią į sostą (4 Kar. 9, 7). — *Dėl Jezraėlės išlieto kraujo:* dėl nužudymo Naboto. Panašiais nusikaltimais susitepė karaliai iš Jehaus giminės: pats Jehus (4 Kar. 10, 29. 31), jo sūnus Joakazas (13, 2), Joasas (13, 11), Jeroboamas (14, 24) Zakarijas (15, 9). — *Padarysiu galą...* Pranašas graso dviem dalykais: sunaikinimu Jehaus namų (vz. 4 Kar. 15, 10) ir Izraėlio karalystės žuvimu. — (5) *Kilpinį:* karišką jėgą. — *Jezraėlio slėnyje.* Jis vadinasi dar Ezdrelono slėniu. Čia sutriuškino Izraėlio jėgas asyrijiečiai.

(6) *Ji vėl pradėjo.* Pirmas įspėjimas tautai pasiliko be gerų pasėkų; jie, kaip paaiškinta kaldaiškame tekste, darė dar daugiau piktų darbų; todėl duodamas kitas įspėjimas. — *Be-pasigailėjimo.* Ebr. *lo'ruchamah,* nemylima, ta, kuri neranda pasigai-

pit, et peperit filium. [9] Et dixit:
Voca nomen eius: Non populus
meus: quia vos non populus
meus, et ego non ero vester.
[10] Et erit numerus filiorum
Israel quasi arena maris, quae si-
ne mensura est, et non numera-
bitur. Et erit in loco ubi dicetur
eis: Non populus meus vos: di-
cetur eis: Filii Dei viventis. [11] Et
congregabuntur filii Iuda, et filii
Israel pariter: et ponent sibimet
caput unum, et ascendent de ter-
ra: quia magnus dies Iezrahel.
Caput. II. [1] Dicite fratribus
vestris: Populus meus: et sorori
vestrae, Misericordiam consecuta.

dėjo ir pagimdė sūnų. [9] Tuomet
jis tarė: Pramink jų vardu Ne-
mano-tauta, nes jūs ne mano
tauta, ir aš nebūsiu jūsų.
[10] Izraėlio vaikų skaičius bus
kaip jūros smiltys, kurioms nėra
saiko ir jos nesuskaitomos. Toje
vietoje, kur jiems yra sakoma:
Jūs Ne-mano-tauta, bus sako-
ma: Gyvojo Dievo sūnūs. [11] Su-
sirinks Jūdo sūnūs ir Izraėlio sū-
nūs draug; jie pasistatys sau vie-
ną galvą ir pakils iš šalies, nes
Jezraėlio diena bus didi.
2 perskyrimas. [1] Sakykite
savo broliams: Mano tauta! ir sa-
vo seseriai: Tu, kurios pasigailėta!

2. Izraėlis neištikima moteris, bausmės neištikimajai ir pažadas išgelbėti.

[2] Iudicate matrem vestram, iudi-
cate: quoniam ipsa non uxor
mea, et ego non vir eius. [3] Aufe-

[2] Darykite teismą savo moti-
nai, darykite teismą, nes ji ne ma-
no žmona ir aš ne jos vyras. Te-

---

lėjimo. Todėl auk. 4 ir 5 eil. pagrasyta bausmė bus vykinama be pasigailėjimo. — *Miršte...* Kai kurie ebr. t. verčia šiaip: imte atimsiu juos. — *Aš pasigailėsiu Jūdo...* Kaipo pavyzdis, kokiuo būdu galima laimėti pasigailėjimą, ir, kaipo įrodymas, jog visa įvyksta Dievo valia, statomas prieš akis Jūdas. — *Per Viešpatį...:* stebuklu, ypatinga Dievo pagalba, ne kariškais pabuklais.

(9) *Ne-mano-tauta.* Dievas nebebus savo tautai tėvas ir globėjas ir paliks ją jos neprieteliams sumindžioti.

(10) *Izraėlio vaikų skaičius...* Kad kas nors nepradėtų abejoti, jog taip gali nueiti niekais Abraomui duoti pažadai, pasakoma, kad tų pažadų atitesėjimo nesutrukdys žmonių piktumas. Abraomas bus, kaip pažadėta, daugelio tautų tėvas (Prad. 17, 5) ir jau iš. Iš. 32, 10 paaiškėja, kad Dievas atmetęs šitą tautą gali pažadinti kitas, kurios bus tikri izraėlitai, tikri patriarkų įpėdiniai (plg. Rom. 9, 24. 25). — *Gyvojo Dievo sūnūs:* tie, kurie buvo toli nuo Dievo, virs gyvojo Dievo sūnumis ir bus, kaipo tokie žinomi. — **(11)** *Pakils iš šalies...* Grįžimas iš nelaisvės bus aliūzija ir prisirengimas prie kilnesnių mesijinių pažadų įvykimo; todėl vienas ir kitas dažnai pas pranašus sujungiami. Didi bus ta grįžimo diena, nes ji yra prisirengimas prie laimingesnio likimo. Pažadas buvo pilnai įvykintas tik evangelijos laikais (Rom. 9, 29).

(2, 1) *Sakykite savo broliams...* Šita eil. savo turiniu priklauso pirmam perskyrimui. Minimos abidvi lytys, kad būtų aišku, jog išganymas skirtas visiems. — *Mano tauta:* vieton nelaimingo pavadinimo *Ne-mano-tauta* (9 e.); ta, *kurios pasigailėta,* vieton *Be-pasigailėjimo* (6 e.).

2, 2—24. Izraėlio tauta užmiršusi savo Dievą bus vargo ir skurdo prislėgta (2—13); grįžus gi į Dievą gaus didžių malonių ir laimės (14—24).

(2) *Darykite teismą...* Ištikimi Dievui sūnūs turi kelti balsą prieš savo motiną, Izraėlio tautą, kuri yra taip labai nusikaltusi, kad net jų

rat fornicationes suas a facie sua,
et adulteria sua de medio ube-
rum suorum. 3 Ne forte expoliem
eam nudam, et statuam eam: se-
cundum diem nativitatis suae et
ponam eam quasi solitudinem,
et statuam eam velut terram in-
viam, et interficiam eam siti. 4 Et
filiorum illius non miserebor: quo-
niam filii fornicationum sunt. 5 quia
fornicata est mater eorum, con-
fusa est quae concepit eos: quia
dixit: Vadam post amatores meos,
qui dant panes mihi, et aquas me-
as, lanam meam, et linum meum,
oleum meum, et potum meum.

6 Propter hoc ecce ego sepiam
viam tuam spinis, et sepiam eam
maceria, et semitas suas non in-
veniet. 7 Et sequetur amatores
suos, et non apprehendet eos:
et quaeret eos, et non inveniet,
et dicet: Vadam, et revertar ad
virum meum priorem: quia bene

pašalina savo paleistuvavimus
nuo savo veido ir savo svetimo-
teriavimus iš tarpo savo krūčių,
3 kad kartais aš neišvilkčiau jos
plikai ir nepastatyčiau jos, kaip
ji buvo savo gimimo dieną, kad
nepaverščiau jos tarsi tyruma, kad
nepadaryčiau jos panašios į ne-
pereinamą šalį ir kad nenumarin-
čiau jos troškuliu. 4 Aš nepasi-
gailėsiu ir jos vaikų, nes jie pa-
leistuvavimų vaikai, 5 nes jų mo-
tina yra paleistuvavusi; ta, kuri
juos pradėjo, suteršta, nes ji sa-
kė: Aš eisiu paskui savo meilu-
žius, kurie man duoda mano duo-
ną ir vandenį, mano vilnas ir ma-
no linus, mano aliejų ir mano
gėralus.

6 Todėl štai aš užtversiu tavo
kelią erškėčiais ir užkirsiu jį sie-
na, ir ji neberas savo takų. 7 Ji
bėgs paskui savo meilužius ir jų
nepavys, ieškos jų ir neras, ir
tars: Eisiu ir grįšiu pas savo pir-
mąjį vyrą, nes man tuomet buvo
geriau nekaip dabar. 8 Ji nežino-

---

teisiama turės būt pasmerkta. Dievas nebėra senos sinagogos sužadėtinis; jis yra įžeistos ištikimybės keršintojas. — *Tepašalina...* Dievas rodo kelią, kaip ji gali pakilti iš sugedimo bedugnės. Paleistuvavimai tai stabų garbinimas (Efr. Kiril. Teod. Grig.) ir su juo sujungti nusikaltimai. Jos veide matosi jos nuodėmių begėdiškumas (plg. 2 Petr. 2, 14). Iš jos širdies turi būti pašalintos nedoros mintys (Teod.), anot kitų amuletai, kuriuos paleistuvės nešiodavo ant kaklo, ir meilės ženkleliai. — (3) *Savo gimimo dieną:* Aigipte (plg. Ez. 16 pers.) — *Nepereinamą.* Ebr. t.: sausą. Izraėlitų gyvenama šalis turėjo būti paversta didele sausa tyruma, į kurią bijos eiti žmogus, o patekęs į ją turės žūti dėl vandens stokos. — (4) *Paleistuvavimų vaikai:* sekdami motinos pavyzdžiu yra pasidavę stabmeldystei. — (5) *Yra paleistuvavusi:* yra garbinusi stabus. —*Meilužius:* stabus ir jų garbintojus, t. y. svetimas tautas, su kuriomis žydai darė sutartis. — *Mano duoną ir...:* visa, kas reikalinga gyvenimui, maistui ir apsidengimui. Stabmeldystei pasidavusi tauta manė, kad ji visus tuos dalykus gauna stabų malone. — *Aliejų:* valgomąjį ir tepamąjį.

(6) *Aš užtversiu...* Dievo siunčiamoje bausmėje bus daug pasigailėjimo, o jos tikslas bus padaryti stabmeldystei galą (Teod. Teof.). — (7) *Eisiu ir...* Vargo verčiama ji turės grįžti pas savo vyrą. — Dievas neatmetė savo tautos (Iz. 50, 1), jis pasiliko visuomet jos sužadėtinis ir per pranašus kvietė ją grįžti. Ar nepanašiai būna su kiekviena siela, kuriai Dievas netiekia, ko ji trokšta, ir grąžina prie savęs siunčiamomis nelaimėmis? (Jieron). — (8) *Ji nežinojo...* Vėl statoma prieš neištikimosios akis jos nusikaltimai ir žadama bausmėmis vesti į pasitaisymą. Visų

mihi erat tunc magis quam nunc.
8 Et hanc nescivit, quia ego de-
di ei frumentum, et vinum, et ole-
um, et argentum multiplicavi ei,
et aurum, quae fecerunt Baal.
9 Idcirco convertar, et sumam
frumentum meum in tempore suo,
et vinum meum in tempore suo,
et liberabo lanam meam et linum
meum, quae operiebant ignomi-
niam eius. 10 Et nunc revelabo stul-
titiam eius in oculis amatorum
eius: et vir non eruet eam de manu
mea: 11 et cessare faciam omne
gaudium eius, sollemnitatem eius,
neomeniam eius, sabbatum eius,
et omnia festa tempora eius. 12 Et
corrumpam vineam eius, et ficum
eius: de quibus dixit: Mercedes
hae, meae sunt, quas dederunt
mihi amatores mei: et ponam eam
in saltum, et comedet eam bes-
tia agri. 13 Et visitabo super eam
dies Baalim, quibus accendebat
incensum, et ornabatur inaure
sua, et monili suo, et ibat post
amatores suos, et mei oblivisce-
batur, dicit Dominus.
14 Propter hoc, ecce ego lac-
tabo eam, et ducam eam in soli-

jo, kad aš jai tiekiau javų, vyno
ir aliejaus, daviau jai daug sida-
bro ir aukso, o jie tai suvartojo
Baalui. 9 Todėl aš vėl atsiimsiu
savo javus jų metu ir savo vyną
jo laiku, atimsiu savo vilnas ir
savo linus, kurie dengė jos gėdą.
10 Ir dabar aš atidengsiu jos pai-
kumą jos meilužių akyse, ir joks
žmogus neišgelbės jos iš mano
rankos. 11 Aš padarysiu galą vi-
sam jos džiaugsmui, jos iškil-
mėms, jaunačiams, jos subatoms
ir visoms jos šventėms. 12 Aš su-
naikinsiu jos vynuogynus ir jos
figų medžius, apie kuriuos ji sa-
kė: Tai mano užmokesnis, kurį
man davė mano meilužiai; ir pa-
versiu juos giria, kad ją ėstų lau-
ko žvėrys. 13 Aš keršysiu jai dėl
Baalų dienų, kuriose ji deginda-
vo smilkalus ir puošdavosi savo
auskarais ir savo kaklaryšiais, ei-
davo paskui savo meilužius ir
užmiršdavo mane, sako Viešpats.

14 Todėl štai aš vyliosiu ją ir ve-
siu ją į tyrumą ir kalbėsiu jos šir-

---

pirma išreiškiama nustebimas jos paikumu: ji nenorėjo žinoti. — *Baalui:* stovyloms, aukurams ir tt. Plg. Ez. 16, 17; 2 Kron. 24, 7. — (9) *Vėl atsiminsiu:* kaip praeitais laikais. Plg. Teis. 6, 1—10; 10. 9. — *Jų metu:* piūties metu. Netikėta audra, skėrių užpuolimas galėjo visai sunaikinti derlių, kaip tik tuo metu, kada jo buvo laukiama kuogerausio ir pjūtis buvo jau čiapat. — *Atimsiu.* Lot. liberabo, grąžinsiu laisvę. Dievo gėrybės bedievių laikomos tarsi nelaisvėje. — (10) *Paikumą:* nusikaltimą, gėdą. — *Meilužių:* stabų ir pagoniškų tautų, kurių prietelystės ji ieškojo. Jos negalės plakamai padėti. — (11) *Visomis jos šventėmis.* Be įstatymo įsakytų trijų didžiųjų švenčių, Velykų, Sekminių, Padangčių, stabmeldystei pasiduodami žydai švęsdavo dar kitas dievaičių garbei. — (12) *Jos vynuogynus ir...* Greta alyvų medžių tai buvo naudingiausi Palestinos vaismedžiai. Tuos medžius ir jų vaisius neištikimoji Dievui tauta laikė gautu iš dievaičių užmokesniu už stabmeldystę. Kai jie bus Dievo sunaikinti, pilniausiai paaiškės, kaip paikas buvo dalykas pasavinti krašto derlingumą stabų globai.

(14) *Todėl:* kadangi ji yra tokioje bedugnėje. Po nuodėmių ir skurdo aprašymo vėl žadamas pasigailėjimas, kaip 6 eil. — *Vyliosiu ir vesiu...* Dievas imsis visų priemonių, kad sugrąžintų prie savęs savo nedėkingą tautą ir parodytų jai visą savo meilę. Jis padarys su ja taip, kaip kitados, kai išvedė ją iš Aigipto, kad pri-

tudinem: et loquar ad cor eius.
15 Et dabo ei vinitores eius ex
eodem loco, et Vallem Achor ad
aperiendam spem: et canet ibi
iuxta dies iuventutis suae, et iu-
xta dies ascensionis suae de Ter-
ra Aegypti. 16 Et erit in die il-
la, ait Dominus: vocabit me: Vir
meus: et non vocabit me ultra,
Baali. 17 Et auferam nomina Ba-
alim de ore eius, et non recor-
dabitur ultra nominis eorum. 18 Et
percutiam cum eis foedus in die
illa, cum bestia agri, et cum vo-
lucre caeli, et cum reptili terrae:
et arcum, et gladium, et bellum
conteram de terra: et dormire eos
faciam fiducialiter. 19 Et sponsa-
bo te mihi in sempiternum: et
sponsabo te mihi in iustitia, et
iudicio, et in misericordia, et in
miserationibus. 20 Et sponsabo
te mihi in fide: et scies quia ego
Dominus. 21 Et erit in die illa:
Exaudiam, dicit Dominus, exau-
diam caelos, et illi exaudient ter-

džiai. 15 Aš duosiu jai jos vyni-
ninkus iš tos pačios vietos ir
Achoro slėnį, kad pradėtų turėti
vilties, ir ji giedos tenai kaip sa-
vo jaunystės dienose ir kaip die-
nose savo išėjimo iš Aigipto že-
mės. 16 Tą dieną, sako Viešpats,
ji vadins mane: Mano vyras, ir
nebevadins manęs daugiau: Ma-
no Baalas. 17 Aš pašalinsiu iš jos
burnos Baalų vardus, ir ji nebe-
atsimins daugiau jų vardo. 18 Tą
dieną aš padarysiu jiems sando-
rą su lauko žvėrimis, su dangaus
paukščiais ir su žemės slankioto-
jais, išnaikinsiu iš šalies kilpinį,
kalaviją ir karą ir padarysiu, kad
jie miegotų saugiai. 19 Aš susiža-
dėsiu su tavim amžinai, susiža-
dėsiu su tavim teisybe ir teismu,
gailestingumu ir pasigailėjimu.
20 Susižadėsiu su tavim ištikimy-
be, ir tu žinosi, kad aš Viešpats.
21 Tą dieną atsitiks, kad aš išklau-
sysiu, sako Viešpats, išklausysiu
dangų, o jis išklausys žemę. 22 Že

---

rengtų prie paėmimo Žadėtosios žemės. Plg. Ez. 20, 35. Tautų tyruma yra ištrėmimas. Ištrėmime, kai pajus savo nusikaltimų didumą, Dievas kalbės jai taip, kad ji pasiduos jo valiai. — (15) *Aš duosiu...* Anot ebr. t.: aš duosiu jai iš ten jos vynuogynus. — Iš ten, iš tos vienumos Dievas grąžins jai jos vynuogynus, kuriuos anksčiau grasė atimti iš jos (9. 12 e.). — *Jos vynininkus.* Tiems, kurie paliks aną tyrumą, Dievas duos vynininkų, tokių, kurie apdirbs išnaujo apleistąją žemę. Taigi čia Dievas žada grįžimą iš ištrėmimo. — *Achoro slėnį:* kurs buvo labai derlingas. Achoro slėnio paminėjimu daroma aliūzija į Joz. 7, 2. 24. 26. Kitados žydai, kai Achano nusikaltimas buvo nubaustas, išėjo iš šitos vietos, kuri turėjo būti suduoto jums smūgio liūdytojas, naujų Dievo palankumu sustiprinti, kad paimtų sau Žadėtąją šalį; taip ir dabar sielvarto slėnis turi būti durys į viltį. — *Giedos,* Anot. ebr. t.: atsakys, — kaip kitados, kai Dievas šaukė savo tautą iš Aigipto,— giedodama savo džiaugsmo giesmę. Vz. Iš 15, 2. — (16) *Ji vadins mane...* Ji vėl bus ištikima tikrajam Dievui ir ji mylės. Viešpaties ji nebevadins Baalu, nes šituo vardu pagonys vadina savo dievaičius; to vardo atsižadėdama ji parodys, kad nejungia tikrojo Dievo garbinimo su garbinimu svetimų dievų. — Laikas po ištrėmimo bus iš tikrųjų pradžia ir prisirengimas mesijiniam atsinaujinimui. — (18) *Aš padarysiu jiems...* Gražus vaizdas ypatingai Dievo globai išreikšti. Tai bus mesijinių laikų gėrybės. Plg. Iz. 11, 6—9. — (19) *Aš susižadėsiu...* Didžiausia tautai malonė bus amžina sandora, susivienijimas su Dievu: jos gi sąlygos bus tos, kad sužadėtinė bus visuomet šventa ir laikysis Dievo teisių, naudosis jo malone ir meile (ebr. t.), bus jam visuomet ištikima (20 e.). — (21. 22) *Išklausysiu dangų...* Visa gamta bus tokioje taikoje su

ram. 22 Et terra exaudiet triticum,
et vinum, et oleum: et haec ex-
audient Iezrahel. 23 Et seminabo
eam mihi in terra, et miserebor
eius, quae fuit Absque misericor-
dia. 24 Et dicam non populo meo:
Populus meus es tu: et ipse di-
cet: Deus meus es tu.

mė išklausys javus, vyną ir alie-
jų, o šitie išklausys Jezraėlį. 23 Aš
sėsiu ją šalyje ir pasigailėsiu tos,
kuri vadinasi Be - pasigailėjimo,
24 ir sakysiu Ne - mano - tautai:
Tu mano tauta, o ji sakys: Tu
mano Dievas.

3. Išsigelbėjimo kelias.

Caput III. 1 Et dixit Do-
minus ad me: Adhuc vade, et
dilige mulierem dilectam amico
et adulteram: sicut diligit Domi-
nus filios Israel, et ipsi respiciunt
ad deos alienos, et diligunt vina-
cia uvarum. 2 Et fodi eam mihi
quindecim argenteis, et coro hor-
dei, et dimidio coro hordei. 3 Et
dixi ad eam: Dies multos expec-

3 perskyrimas. 1 Viešpats
man tarė: Eik dar sykį ir mylėk
moterį, kuri prietelio yra mylima
ir svetimoterė, taip kaip Viešpats
myli Izraėlio vaikus, o jie grężia-
si į svetimus dievus ir mėgsta
džiovintas vynuoges. 2 Aš įsigi-
jau ją už penkioliką sidabrinių ir
pusantro saiko miežių. 3 Ir aš jai
tariau: Lauksi manęs daug dienų,

šventąja tauta, kad pati gamta maldaus Dievą, kad jis jai padėtų patenkinti visus tautos troškimus. Izraėlio tautai javų, vyno, aliejaus derliaus, derliui reikia žemės syvų, žemei reikia lietaus ir šilumos iš dangaus, dangui reikia Dievo valios pareiškimo, ir Dievas prižada išklausyti. — *Jezraėlį* Vz. auk. 1, 4. Čia vėl primenami Ozėjo vaikų vardai ir vėl pareiškiama, kad jų prasmė bus pakeista. Tie vardai, kurie turėjo reikšti nelaimę, reikš Dievo palaiminimus, kurių jis nesiliaus teikęs tautai. — (23) *Aš sėsiu ją:* savo sužadėtinę, t .y. ją globosiu, kad ji tarptų, dauginsiu.

3, 1—5. Antra pranašo moterystė turi įvaizdinti neištikimybę Izraėlio tautos, kuri tačiau grįš į Viešpatį.

(1) *Mylėk moterį...* Anot vienų aiškintojų pranašas gauna įsakymą vesti kitą žmoną, anot kitų gi čia kalbama apie tą pačią Gomerę (1, 3). Kuri nuomonė geresnė, nepigu išspręsti. Neaišku, taip pat, kas čia vadinamas prieteliu, moteriškės vyras ar jos meilužis, su kuriuo svetimoteriavo. Jei ji buvo ta pati Gomerė, tai ji buvo pametusi tebemylėjusį ją savo vyrą Ozėją ir svetimoteriavo su kitais, taip, kaip Izraėlio tauta ne kartą palikdavo Viešpatį dėl svetimų dievaičių, nors Viešpats nesiliovė ją mylėjęs. — *Džiovintas vynuoges.* Jos buvo aukojamos dievaičiams ir valgomos aukų pokyliuose; gal jos turėdavo kurį nors panašumą į dievaičių stabus. — (2) *Aš įsigijau...* Kalbama čia apie pirkimą ir tai tokią kainą, kuri buvo mokama už menkiausią vergę. Jei tai buvo ta pati Gomerė, tai ji turėjo būti jau pamesta savo meilužio, buvo patekusi į didelį skurdą ir dabar iš Ozėjo duotų pinigų ir miežių turėjo gyventi, iki jis vėl paims ją pas save. — *Penkiolika sidabrinių.* Vidutiniška vergo kaina buvo 30 sidabrinių šekėlių (vieno šekelio vertė apie 6 litus). Miežiai buvo laikomi menkos vertės javais. Jų duotą gal apie 500 litrų. — (3) *Aš jai tariau.* Jei tai buvo nauja pranašo žmona, tai ji tuojau po vestuvių vėl pradėjo arba bent bandė svetimoteriauti. Pranašas tuojau pasako, kaip jis ją nubaudė ir sulaikė nuo naujų nuodėmių. — *Lauksi ma-*

tabis me: non fornicaberis, et
non eris viro: sed et ego expec-
tabo te. [4] Quia dies multos sede-
bunt filii Israel sine rege, et si-
ne principe, Et sine sacrificio, et
sine altari, et sine ephod, et si-
ne theraphim. [5] Et post haec re-
vertentur filii Israel, et quaerent
Dominum Deum suum, et Da-
vid regem suum: et pavebunt ad
Dominum, et ad bonum eius in
novissimo dierum.

nepaleistuvausi ir neprisileisi vy-
ro, bet ir aš lauksiu tavęs. [4] Nes
daug dienų Izraėlio vaikai pasi-
liks be karaliaus, be kunigaikščio,
be aukos, be altoriaus, be efodo
ir be terafimo. [5] Po to gi Izra-
ėlio vaikai gręšis ir ieškos Vieš-
paties, savo Dievo, ir savo kara-
liaus Dovido ir su baime artin-
sis paskutinėse dienose į Viešpa-
tį ir į jo gėrybes.

II. Pranašiniai Ozėjo pamokslai. 1. Izraėlio kaltės ir bausmės paskelbimas.

Caput IV. [1] Audite verbum
Domini filii Israel, quia iudicium
Domino cum habitatoribus terrae:
non est enim veritas, et non est
misericordia, et non est scientia
Dei in terra. [2] Maledictum, et men-
dacium, et homicidium, et furtum,
et adulterium inundaverunt, et
sanguis sanguinem tetigit. [3] Prop-
ter hoc lugebit terra et infir-

4 perskyrimas. [1] Išgirskite,
Izraėlio vaikai, Viešpaties žodį,
nes Viešpats bylinėjasi su šalies
gyventojais, nes nėra šalyje tie-
sos, nėra gailestingumo ir nėra
pažinimo Dievo. [2] Piktžodžiavi-
mai, melas, žmogžudystės, vagy-
stės ir svetimoterystės įsigalėjo,
ir kraujas eina paskui kraują.
[3] Todėl gedės šalis ir negaluos

---

nęs. Ebr. t.: tu sėdėsi man. — Savo vienatvėje ji neturės paguodos nei iš meilužių, nei iš savo vyro. — *Bet ir aš lauksiu...* Anot ebr. t.: bet ir aš tau, t. y. ir aš lauksiu tavęs. — (4)*Pasiliks be karaliaus...* Ištremti iš savo krašto į Asyrijos nelaisvę dešimts Izraėlio giminių ilgai turės laukti kalčių dovanojimo. Nebebus pas juos nei teisėto Dievo kulto, nei stabmeldiškojo. — *Be altoriaus.* Ebr. t.: be dievaičių šulo, t. y. be akmeninio paminklo pastatyto dievaičiams pagerbti. — *Be efodo.* Efodas (antpetis) buvo svarbiausias vyriausiojo žydų kunigo papuošalas (Iš. 28, 6). Kitoks buvo paprastų kunigų efodas. Efodą turėdavo ir pagonių kunigai. (Teis. 17, 5 ir k.). — *Be terafimo.* Terafimu vadinosi mažos, žmogaus pavidalo stovylėlės, kurios buvo laikomos naminiais dievaičiais (1 Kar. 19, 13; Ez. 21, 26 ir k.). — (5) *Savo karaliaus Dovido:* to amžinojo karaliaus, kurs buvo pažadėtas Dovidui (2 Kar. 7, 14), apie kurį buvo kalbėjęs jau Jokūbas (Prad. 49, 10), kurs yra Izraėlio valdovas (2 Kar. 23, 3; Iz. 9, 7), kuriam Viešpats suteikia viešpatavimą (Ez. 21, 27). To karaliaus izraėlitai *ieškos,* t. y. laikysis. — *Su baime:* nes buvo nusikaltę, jausdami savo neteisybę. — *Paskutinėse dienose:* Mesijo laikais. — *Į jo gėrybes:* į visokios laimės šaltinį.

4, 1—5, 9. Tautos nuodėmės daugėja dėl kunigų apsileidimo, todėl bus nubausti ir tauta ir kunigai (4, 1—10); Izraėlis garbina stabus ir duoda papiktinimo Jūdui (4, 11—19), suvedžioja gi juos kunigai ir kunigaikščiai, todėl visi bus sudrausti (5, 1—9).

(4, 1) *Nėra pažinimo Dievo:* to pažinimo, kurs pasireiškia Dievo valios vykinimu. — (2) *Kraujas eina...* Užmušimų taip daug, kad vienų užmuštųjų kraujas teka ant kitų nužudytųjų kraujo. — (3) *Gedės ša-*

mabitur omnis, qui habitat in
ea, in bestia agri, et in volucre
ceali: sed et pisces maris congre-
gabuntur.
4 Verumtamen unusquisque
non iudicet: et non arguatur vir:
populus enim tuus sicut hi,
qui contradicunt sacerdoti. 5 Et
corrues hodie, et corruet etiam
propheta tecum: nocte tacere feci
matrem tuam. 6 Conticuit popu-
lus meus, eo quod non habuerit
scientiam: quia tu scientiam re-
pulisti, repellam te, ne sacerdo-
tio fungaris mihi: et oblita es le-
gis Dei tui, obliviscar filiorum
tuorum et ego. 7 Secundum mul-
titudinem eorum sic peccaverunt
mihi: gloriam eorum in ignomi-
niam commutabo. 8 Peccata po-
puli mei comedent, et ad iniqui-
tatem eorum sublevabunt animas
eorum. 9 Et erit sicut populus,
sic sacerdos: et visitabo super

visi jos gyventojai draug su lau-
ko žvėrimis ir dangaus paukš-
čiais, taip pat ir jūros žuvys bus
išgaišintos.
4 Tačiau tegul niekas nekelia
bylos ir nė vienas tenebara, nes
tavo tauta yra kaip tie, kurie prieš-
tarauja kunigui. 5 Šiandien tu
suklupsi ir suklups draug su ta-
vim taip pat pranašas, naktį aš
nutildysiu tavo motiną. 6 Mano
tauta nutilo, nes neturėjo mokslo;
kadangi tu atstūmei mokslą, aš
atstumsiu tave, kad nebeitumei
man kunigo pareigų; kadangi tu
užmiršai savo Dievo įstatymą,
užmiršiu ir aš tavo vaikus. 7 Juo
daugiau jų buvo, juo labiau jie man
nusidėjo; jų garbingumą aš pa-
versiu gėda. 8 Jie minta mano tau-
tos nuodėmėmis ir trokšta jų ne-
teisybių. 9 Todėl lygiai atsitiks
tautai kaip ir kunigui; aš keršy-
siu jai dėl jos kelių ir atsilygin-

---

lis. Sutvėrimai turi kentėti su nusidedančiu žmogumi. Šalis gedi, kai ji nebeįgyvenama.

(4) ***Tegul niekas...*** Tai vilties nustojusiojo atsiliepimas: veltui kas nors keltų jiems bylą ar juos bartų: ir labai sudrausti jie nesigėdys daryti piktą. Anot ebr. t.: tačiau tegul niekas nesiginčija ir tenesibylinėja, t. y. padarytas jiems sprendimas yra visai teisingas, todėl nebesiteisinkite ir neprieštaraukite. — *Kurie prieštarauja...* Prieštaravimas kunigui, kurs teisia Dievo vardu, yra maištas ir širdies sukietėjimo žymė. Plg. Sk. 16, 1... — (5) *Šiandien...* Anot ebr. t.: tu suklupsi dieną, taip pat draug su tavim suklups pranašas naktį, ir aš sunaikinsiu tavo motiną. — Tauta greitu laiku bus išvesta į nelaisvę; netikri jos pranašai turės žūti. — *Naktį:* nelaimės naktį (Am. 8, 9). Nelaimė įvykstanti naktį labiau gąsdina. — *Motiną:* tautos sostinę, kuri čia atstovauja visą Izraėlio šalį. (6) ***Nutilo:*** žuvo amžinai. — *Mokslo:* tokio žinojimo, kurs ne tik protą apšviečia, bet ir valią palenkia veikti. — *Tu atstūmei...* Tu ne tik jo neturi, bet net stumi jį su paniekinimu nuo savęs. — *Atstumsiu tave...* Iš visos tautos bus atimta jos teokratinė vertybė, kuri jai leidžia artintis į Dievą ir dėl kurios ji naudojasi jo globa (Iz. 43, 2; Jer. 30, 21). Tai bus įvykinta, kai tauta bus išvesta į nelaisvę ir bus sustabdytos aukos. — *Užmiršiu...* Dievas užmiršta, kai ką nors palieka kentėti nelaimėje. — (7) *Juo daugiau...:* juo tauta buvo galingesnė. Jeroboamui II viešpataujant Izraėlio karalystė buvo labai sustiprėjusi. Juo daugiau Dievas jiems davė žemiškų gėrybių, juo paikiau jie išnaudojo jo gerumą. — (8) *Jie minta... nuodėmėmis:* nuodėmės aukomis, kurių mėsa tekdavo kunigams (Kun. 6, 16... Kiril. Teof.), arba: jie pataikauja nuodėmėms. — *Trokšta jų...:* ieškodami čia sau pelno. Netaip elgiasi tikrieji kunigai (Mal. 2, 7). — (9) *Lygiai atsitiks...* Jie buvo dalyviai ir padėjėjai nuodė-

eum viam eius, et cogitationes
eius reddam ei. 10 Et comedent,
et non saturabuntur: fornicati sunt,
et non cessaverunt: quoniam Dominum dereliquerunt in non custodiendo.

11 Fornicatio, et vinum, et ebrietas auferunt cor. 12 Populus
meus in ligno suo interrogavit,
et baculus eius annunciavit ei:
spiritus enim fornicationum decepit eos, et fornicati sunt a Deo
suo. 13 Super capita montium sacrificabant, et super colles accendebant thymiama: subtus quercum, et populum, et terebinthum, quia bona erat umbra eius: ideo fornicabuntur filiae vestrae, et sponsae vestrae adulterae erunt.
14 Non visitabo super filias vestras cum fuerint fornicatae, et super sponsas vestras cum adulteraverint: quoniam ipsi cum meretricibus conversabantur, et cum effeminatis sacrificabant, et populus non intelligens vapulabit.

15 Si fornicaris tu Israel, non delinquat saltem Iuda: et nolite

siu jai už jos mintis. 10 Jie val-
go ir nebūna sotūs; jie paleistuvavo ir nesiliovė; nes jie apleido Viešpatį ir jo nežiūrėjo.

11 Paleistuvystė, vynas ir girtuokliavimas atima protą. 12 Ma-
no tauta klausinėjo savo medį, ir jos lazda turėjo duoti jai žinią, nes paleistuvystės dvasia suklaidino juos ir paleistuvaudami jie
nusigręžė nuo savo Dievo. 13 Jie
aukojo kalnų viršūnėse ir degino smilkalus ant kauburių, po ąžuolais, topoliais ir terebintais, nes jų ūksmė maloni; todėl jūsų dukterys paleistuvauja ir jūsų sužadėtinės svetimoteriauja. 14 Aš ne-
keršysiu jūsų dukterims, kad jos paleistuvavo, ir jūsų sužadėtinėms, kad jos svetimoteriavo; nes jie patys gyvena su kekšėmis ir aukoja su kekšininkais tauta be išmanymo bus nuplakta

15 Jei tu, Izraėli, paleistuvauji tenenusikalsta bent Jūdas; neiki-

mėse, todėl turi dalyvauti ir bausmėse. — (10) *Jie paleistuvavo...* Anot ebr. t.: jie pasiduoda paleistuvavimui, tai jie nesiplės. Visoki laimė šalinasi nuo jų, pasilieka ant jų Dievo prakeikimas. Tai yra viena iš bausmių. Nevaisingumas buvo paskelbtas kaipo bausmė už nuodėmes jau Atk. 7, 14 ir Ozėjas ja graso 9, 14. — *Jo nežiūrėjo:* nesilaikydami jo įsakymų.

(11) *Girtuokliavimas.* Ebr. t.: saldus vynas. — Paleistuvavimas ir girtuokliavimas padaro iš žmogaus gyvulį (Jier.) — (12) *Savo medį:* savo iš medžio padarytus stabus. Anot kitų: savo medines buriamąsias lazdeles. — *Paleistuvystės:* stabų garbinimo ir nedorovingumo. — (13) *Kalnų viršūnėse..* Izraėlitai įeidami į Palestiną turėjo pašalinti stabus ir jų garbinimą (Atk. 12, 2); tačiau net ir karaliai nepašalino aukštumų su jų aukurais. — *Maloni.* Tiek gerumo ten ir tebuvo. Tai pilna ironijos pastaba. — *Todėl...* Savo tėvų ir vyrų pavyzdžių pakurstytos pasiduodavo dukterys ir sužadėtinės paleistuvavimui, kurs buvo atliekamas dievaičių garbei. — (14) *Aš nekeršysiu...* Taip atsiliepiant neneigiama dukterų ir sužadėtinių kaltės, bet tik labiau keliama aukštėn tėvų ir vyrų nusikaltimai. — *Bus nuplakta.* Anot ebr. t.: sukniubs.

(15) *Neeikite...* Bent Jūdas, kurs turi tikrąją Dievo garbinimo vietą, Jeruzalę, teneeina ieškoti svetimų dievų. Visų pirma čia įvardijamos dvi vietos, labai garbingos senovėje, bet virtusios stabmeldystės centrais, kurių todėl Jūdas turi saugotis: Galgala į rytus nuo Jeriko (Joz. 5, 9, 13 ir k.), ir Betėlis (Dievo namai), kurs čia vadinamas Betavenu, t. y.

ingredi in Galgala, et ne ascenderitis in Bethaven, neque iuraveritis: Vivit Dominus. [16] Quoniam sicut vacca lasciviens declinavit Israel: nunc pascet eos Dominus, quasi agnum in latitudine. [17] Particeps idolorum Ephraim, dimitte eum. [18] Separatum est convivium eorum, fornicatione fornicati sunt: dilexerunt afferre ignominiam protectores eius. [19] Ligavit eum spiritus in alis suis, et confundentur a sacrifíciis suis.

Caput V. [1] Audite hoc sacerdotes, et attendite domus Israel, et domus regis auscultate: quia vobis iudicium est, quoniam laqueus facti estis speculationi, et rete expansum super Thabor. [2] Et victimas declinastis in profundum: et ego eruditor omnium eorum. [3] Ego scio Ephraim, et Israel non est absconditus a me: quia nunc fornicatus est Ephraim, contaminatus est Israel. [4] Non dabunt co-

te į Galgalą, nekeliaukite į Betaveną ir neprisiekite: Kaip Viešpats gyvas! [16] Nes Izraėlis kelia maištą kaip ziliojanti karvė; dabar Viešpats ganys juos kaip avinėlį plačiame plote. [17] Efraimas susirišo su stabais; palik jį. [18] Jų puota jiems vieniems; jie paleistuvaute paleistuvauja; jo globėjai mėgsta dauginti gėdą. [19] Vėjas surišo jį savo sparnuose, ir jie bus sugėdinti dėl savo aukų.

5 perskyrimas. [1] Išgirskite tai, kunigai, tėmykite, Izraėlio namai, ir pasiklausykite, karaliaus namai; nes tas teismas jums, nes jūs buvote sląstai sargybai ir ištiestas tinklas Tabore. [2] Aukas jūs nustūmėte į gilumą, bet aš jų visų baudėjas. [3] Aš pažįstu Efraimą, ir Izraėlis man nepaslėptas, nes dabar Efraimas paleistuvavo, Izraėlis suteptas. [4] Jie nepakreipia savo minčių į tai, kad grįžtų į savo Dievą, nes palei-

---

tuštybės namais (plg. Prad. 28, 10; 35, 14; Teis. 20, 18 ir 3 Kar. 12, 28). — *Kaip Viešpats...* Šventi priesaikos žodžiai buvo izraėlitų sutepti Viešpačiu vadinant auksinius veršius (plg. Iš. 32, 5). — **(16)** *Ziliojanti.* Anot ebr. t.: maištinga. — *Plačiame plote:* ištrėmimo tyrumoje. — **(17)** *Efraimas.* Iš Efraimo giminės buvo pirmieji Izraėlio karalystės (Samarijos) karaliai. — *Palik jį:* atsiskirk nuo jo. Toks įsakymas duodamas Jūdui. — **(18)** *Jų puota...:* neturi būti jokio bendravimo su jais ir dalyvavimo jų iškilmėse. Ebr. t. prasmė nevisai aiški. — *Globėjai.* Ebr. t.: skydai, todėl tautos kunigaikščiai, kurie turėjo būti jos globėjais. — **(19)** *Vėjas surišo...* Dievo rūstybės vėjas nuneš juos į nelaimę; jų neišgelbės tarnavimas dievaičiams aukomis. Tai labai didelis įspėjimas ir Jūdui, jei jis rištų savo likimą su Izraėlio likimu, prisidėdamas prie Izraėlio stabmeldystės.

(5, 1) *Kunigai...:* ne Aarono giminės kunigai, bet tie, kuriuos žmonės vadino kunigais, kurių tarpe galėjo būti vienas kitas tikras kunigas. Įspėjimai duodami ne tik suklaidintoms minioms, bet ir klaidintojams. — *Karaliaus namai:* kunigaikščiai ir didžiūnai. — *Sląstai sargybai...* Jie buvo priežastis ir proga, kad tauta įsipainiojo į nuodėmes ir pagaliau neteko laisvės. — Bet rasi geriau palikti vieną ebr. ž. neverstą: jūs buvote sląstai Micpoje (vietos vardas Galaade. Teis. 10, 17) ir ištiestas tinklas Tabore (Ezdrelono lygumoje). Tuo dviejų kalnų, vieno anapus, kito šiapus Jordano, paminėjimu gal norėta pasakyti, kad visa šalis buvo pilna sląstų. — **(2)** *Į gilumą:* nes aukos buvo daromos stabams. Todėl čia barami kunigaikščiai ir kunigai, kad jie pažemino ir subjaurino pačias aukas. — **(4)** *Jie nepakreipia...:* jų nusikaltimai apakino juos ir sukietino jų širdis. Plg. Rom. 1, 18. — **(5)** *Pa-*

gitationes suas ut revertantur ad
Deum suum: quia spiritus fornicationum in medio eorum, et
Dominum nuo cognoverunt. 5 Et
respondebit arrogantia Israel in facie eius: et Israel, et Ephraim ruent
in iniquitate sua, ruet etiam Iudas
cum eis. 6 In gregibus suis, et
in armentis suis vadent ad quaerendum Dominum, et non invenient: ablatus est ab eis. 7 In Dominum praevaricati sunt, quia filios
alienos genuerunt: nunc devorabit eos mensis cum partibus suis.
8 Clangite buccina in Gabaa,
tuba in Rama: ululate in Bethaven, post tergum tuum Beniamin.
9 Ephraim in desolatione erit in
die correptionis: in tribubus Israel ostendi fidem.

stuvavimo dvasia jų tarpe, ir jie
nepažįsta Viešpaties. 5 Izraėlio pasididžiavimas atsiliepia iš jo veido. Izraėlis ir Efraimas sukniubs
savo nedorume, sukniubs draug
su jais taip pat Jūdas. 6 Su savo
bandomis ir su savo galvijais jie
eis ieškoti Viešpaties ir neras; jis
pasitraukė nuo jų. 7 Jie pasidarė
neištikimi Viešpačiui, nes gimdė
svetimus vaikus; dabar vienas mėnuo prarys juos draug su jų dalimis.

8 Pūskite ragą Gabaoje, trimituokite Ramoje; klykite Betavene;
tai tavo užpakalyje, Benjamine!
9 Efraimas virs tyruma sudraudimo dieną; aš parodysiu savo ištikimumą Izraėlio giminėse.

2. Izraėlis ir Jūdas nenori gręžtis nuoširdžiai į Dievą.

10 Facti sunt principes Iuda
quasi assumentes terminum: super eos effundam quasi aquam
iram meam. 11 Calumniam patiens

10 Jūdo kunigaikščiai pasidarė
lygūs tiems, kurie perkelia ribas;
ant jų aš išliesiu savo rūstybę
kaip vandenį. 11 Efraimas prislėg-

---

sididžiavimas...: nesuvaldoma Izraėlio puikybė, akiplėšiškumas liudija prieš jį. — *Taip pat Jūdas...* Nežiūrint įspėjimų, Jūdas neatsiliks nuo Izraėlio, nes stabmeldystei buvo pravertos durys į Jūdą jau nuo Saliamono laikų (3 Kar. 11, 7). — *(6) Su savo bandomis...* Nors ir visas bandas jie paaukotų Dievui, pasigailėjimo laikui pasibaigus tai nieko nebepadės; bausmė bus įvykinta. — (7) *Gimdė svetimus vaikus.* Jų vaikai pagimdyti ir pašvęsti ne Dievui, bet dievaičiams. — *Vienas mėnuo prarys juos.* Gana bus trumpo laiko, vieno mėnesio, kad žūtų visa tauta, kad būtų sunaikinta visa šalis, tos jos dalys, kurios buvo paskirtos kiekvienai giminei Žadėtosios žemės padalinime, kad tauta būtų išvesta į nelaisvę.

(8) Gabaoje... Gabaos ir Ramos miesteliai artimi kaimynai Benjamino giminės plote; vienas ir kitas pastatytas ant kalnelių, todėl iš jų vietos galima matyti toli. Betavenas Efraimo kalnuose netoli nuo Silo, prie kelio į Sikemą. Karo triukšmas eina iš pietų į šiaurę: tarsi pats Viešpats išeina iš bažnyčios, pradeda kovą prieš savo tautą ir priverčia ją bėgti. Toks pat sunaikinimas, koks ateina Betavenui, pasiekia taip pat Benjaminą; kaip Izraėlis, taip ir Jūdas sukniubs. — (9) *Virs tyruma:* bus išvestas į nelaisvę. — *Parodysiu savo ištikimumą:* vykindamas, kas buvo paskelbta Atk. 28, 64; 29, 28 ir per pranašus.

5, 10 — 7, 16. Veltui žydų tauta ieškos pagalbos pas asirijiečius (5, 10—15); jie, tiesa, gręšis į Viešpatį (6, 1—3), bet greitu laiku vėl sulaužys sandorą (6, 4—7, 7), bėgs į Aigiptą ir į Asiriją, bus tačiau Viešpaties sugauti (7, 8—16).

(10) Perkelia ribas: meilę ir garbinimą, kurs priklauso Dievui, reiškia

est Ephraim, fractus iudicio: quo-
niam coepit abire post sordes.
12 Et ego quasi tinea Ephraim:
et quasi putredo domui Iuda. 13 Et
vidit Ephraim languorem suum,
et Iuda vinculum suum: et abiit
Ephraim ad Assur, et misit ad
regem ultorem: et ipse non po-
terit sanare vos, nec solvere po-
terit a vobis vinculum. 14 Quo-
niam ego quasi leaena Ephraim,
et quasi catulus leonis domui Iu-
da: ego ego capiam, et vadam:
tollam, et non est qui eruat. 15 Va-
dens revertar ad locum meum:
donec deficiatis, et quaeratis fa-
ciem meam.

Caput VI. 1 In tribulatione
sua mane consurgent ad me: Ve-
nite, et revertamur ad Dominum:
2 quia ipse cepit, et sanabit nos:
percutiet, et curabit nos. 3 Vivifi-
cabit nos post duos dies: in die
tertia suscitabit nos, et vivemus
in conspectu eius. Sciemus, se-
quemurque ut cognoscamus Do-
minum: quasi diluculum praepa-

tas, teismo sulaužytas, nes pra-
dėjo eiti paskui purvus. 12 Aš gi
esu Efraimui lyg kandis ir tarsi
pūvėsis Jūdo namams. 13 Efraimas
pamatė savo negalę ir Jūdas sa-
vo pančius; Efraimas nuėjo pas
Asurą ir siuntė pas karalių ker-
šintoją; tačiau jis negalės pagy-
dyti jūsų ir neįstengs atrišti jūsų
pančių. 14 Nes aš lyg liūtienė Ef-
raimui ir lyg jauniklis liūtas Jūdo
namams. Aš, aš sugausiu ir ei-
siu sau; aš atimsiu ir nėra, kas
išgelbėtų. 15 Aš grįžte sugrįšiu į
savąją vietą, iki jūs pavargsite ir
ieškosite mano veido.

6 perskyrimas. 1 Savo siel-
varte jie atsikels rytmetį, kad eitų
pas mane: Ateikite ir grįžkime pas
Viešpatį; 2 nes jis sugavo, jis ir
pagydys mus; jis užgavo, jis ir
gydys mus. 3 Jis agaivins mus po
dviejų dienų, pažadins mus tre-
čią dieną, ir mes būsime gyvi jo
akivaizdoje. Turėkime išmanymo
ir stenkimės pažinti Viešpatį; jo

---

kitiems (Kiril.). Plg. Deut. 19, 4; 27, 17; Pat. 23, 10 ir k. — **(11)** *Nes pradėjo.* Ebr. t.: nes pamėgo. — *Purvus:* dievaičius ir tarnavimą jiems. — *(12) Lyg kandis...* Karalystė pamažu ir nuolat slenka prie savo žuvimo, jos jėgos silpnėja, iki nedidelis sutrenkimas pavers ją griūvėsiais. Kandžiai ir pūvėsiams reikia daug laiko, bet jie pagaliau sunaikina patį vidų. — (13) *Pančius.* Ebr. t.: žaizdą. Vietoje pasitikėti Dievu jie neišmintingai ieškojo pagalbos pas Asurą ir didelėmis dovanomis pirko sau tik vergiją. Taip darė karaliai Menahemas 4 Kar. 15, 19 ir Akazas 4 Kar. 16, 7. 8; 2 Kron. 28, 20. Efraimo negalė buvo jo vidaus rietenos ir nesiliaują perversmai. vz. 4 Kar. 15, 10. 14. 15. 18, 25. Jūdo žaizda pradėjo aitrėti viešpataujant Joatamui (4 Kar. 15, 37) ir dar labiau Akazui (4 Kar. 16, 7) — *Keršytoją.* Toks buvo tikrasis Asuro būdas. Kituose vertimuose tas žodis paliktas neišverstas Jareb, lyg kad tai būtų vardas (plg. žem. 10, 6). — **(14)** *Lyg liūtienė...:* mano rūstybei ir mano galiai niekas negali priešintis. Tauta yra liūtas, jei laikosi Dievo; jei nuo jo atstoja, randa jame sau priešą, galingą liūtą. — *Sugausiu.* Ebr. t.: perplėšiu. — Jis perplėš ir eis sau ramiai šalin kaip liūtas, kurs nebijo keršto. — *Aš atimsiu...* Kitados nešė juos ant savo pečių (Atk. 1, 31; 32, 11; Iš. 19, 4; Sk. 11, 12), dabar jis mes Jūdą šalin. — **(15)** *Sugrįšiu.* Dievas, kurs lyg kovotojas buvo išėjęs kovoti ir naikinti (plg. Iz. 42, 13), grįžta atgal į dangų. (Jier.).—*Pavargsite.* Ebr. t.: iškentėsite bausmę. — Atgaila ir malda padės jiems grįžti į Dievą.

(6, 2) *Sugavo...* Ebr. t.: perplėšė. Bausmių pamokinti jie dabar supranta, ko anksčiau nenorėjo pripažinti (5, 13), kad Viešpats yra vienatinis išsigelbėjimo šaltinis. — *(3) Po dviejų dienų...* Plg. Iš. 19, 10. 11; Lk. 13,

ratus est egressus eius, et veniet
quasi imber nobis temporaneus
et serotinus terrae.
4 Quid faciam tibi Ephraim?
quid faciem tibi Iuda? misericor-
dia vestra quasi nubes matutina
et quasi ros mane pertransiens
5 Propter hoc dolavi in prophetis,
occidi eos in verbis oris mei: et
iudicia tua quasi lux egredientur.
6 Quia misericordiam volui, et
non sacrificium, et scientiam Dei
plus quam holocausta. 7 Ipsi autem
sicut Adam transgressi sunt pac-
tum, ibi praevaricati sunt in me.
8 Galaad civitas operantium ido-
lum, supplantata sanguine. 9 Et
quasi fauces virorum latronum,
particeps sacerdotum, in via in-
terficientium pergentes de Sichem:
quia scelus operati sunt. 10 In do-
mo Israel vidi horrendum: ibi for-
nicationes Ephraim: contaminatus
est Israel. 11 Sed et Iuda pone

išėjimas prirengtas lyg aušra, ir
jis ateis mums kaip ankstyvasai
lietus ir kaip vėlyvasai lietus žemei.
4 Ką gi aš darysiu tau, Efra-
ime? ką darysiu tau, Jūdai? Jūsų
pamaldumas kaip rytmetinis de-
besis ir kaip rasa anksti rytą
nykstanti. 5 Todėl aš užgaunu per
pranašus, užmušu juos savo bur-
nos žodžiais, ir tavo teismai iš-
eis lyg šviesa. 6 Nes aš noriu pa-
sigailėjimo, ne aukos; Dievo pa-
žinimo labiau kaip deginamųjų
aukų. 7 Jie gi sulaužė sandorą
kaip Adomas; ten jie pasidarė
man neištikimi. 8 Galaadas stabų
dirbėjų miestas, suteptas krauju,
9 ir lyg galvažudžių nasrai, prisi-
dedąs prie kunigų, kurie užmuša
kelyje tuos, kurie ateina iš Sikė-
mo; taip, jie daro nusikaltimą.
10 Izraėlio namuose aš mačiau
nuobodą, ten Efraimo paleistuvės;
Izraėlis yra susitepęs. 11 Bet ir tu,

---

32 Jie supranta, kad tarp maldos ir nusikaltimų dovanojimo turės praeiti šiek tiek laiko, bet tikisi, kad ilgai nereikės laukti. — *Lyg aušra.* Aušra yra laidas, kad po jos ateis didesnė šviesa. — *Ankstyvasai...* Ankstyvasai lietus Palestinoje būna spalių mėn. ir lapkrityje; jis būtinai reikalingas sėjai; vėlyvasai lietus būna kovo ir balandžio mėn. ir labai praverčia javų brendimui. Lietaus vaizdas, atatikdamas Palestinos krašto savumus, yra gausingų dvasinių palaiminimų vaizdas.

(4) *Ką gi aš darysiu...* Dievas visaip mėgino ir mėgina grąžinti Efraimą ir Jūdą į tikrąjį kelią. Kas gi belieka daryti? — *Kaip... debesis...:* kurs ką tik pasirodęs tuojau saulės spindulių išskirstomas. — *(5) Užgaunu per pranašus...* Dievas kalbėjo per savo pranašus ir suteikė jų įspėjimams didelės reikšmės, nepaklusniems per juos grasė kietomis bausmėmis ir mirtimi. — *Tavo teismai:* teismai, kuriuose bus pasmerktas Izraėlis. Dievo teisingumas Izraėliui bus taip aiškus, kaip šviesa. — *(6) Pasigailėjimo.* Ebr. t.: meilės. Viršujinio garbinimo, kuriame nėra vidaus dvasios, Dievas bodisi. Viršujinis garbinimas yra vidujinio garbinimo išraiška; jei šito nėra, tai viršujinis garbinimas yra melas. Plg. Mt. 9,13; 12,7. — (7) *Kaip Adomas.* Kaip Adomas rojuje peržengė Dievo sandorą ir įsakymą, taip jie daro Žadėtojoje žemėje (Jier.). — *(8) Galaadas:* miestas Ramoth-Galaad anapus Jordano, arba visas Galaado kraštas.— *Stabų dirbėjų.* Anot ebr. t.: žmonių, kurie daro nusikaltimus. — *Suteptas krauju.* Ebr. t.: suteptas kruvinų pėdsakų (kurias čia paliko galvažudžiai). Gal daroma aliūzija į karaliaus Pakėjo užmušimą, kurio užmušėją Pakėę lydėjo 50 galaadiečių. Plg. 3 Kar. 2, 5; 4 Kar. 15, 25. — *(9) Lyg galvažudžių nasrai.* Galaadas trokšta kraujo ir žudynių; tuo jis panašus į auk. minėtus kunigus (5, 1). Anot šv. Jier. Efr. ir Kir., jie prie kelio iš Sikemo (Nabulus, Neapolis) į Jeruzalę pastatydavę plėšikų, kurie turėjo tykoti keliaujančių, kad šitie velyk eitų į Daną ar į Betėlį (Betaveną), o ne į

messem tibi, cum convertero captivitatem populi mei.

Caput VII. [1] Cum sanare vellem Israel, revelata est iniquitas Ephraim, et malitia Samariae, quia operati sunt mendacium: et fur ingressus est spolians, latrunculus foris. [2] Et ne forte dicant in cordibus suis omnem malitiam eorum me recordatum: nunc circumdederunt eos adinventiones suae, coram facie mea factae sunt. [3] In malitia sua laetificaverunt regem: et in mendaciis suis principes. [4] Omnes adulterantes, quasi clibanus succensus a coquente: quievit paululum civitas a commistione fermenti, donec fermentaretur totum. [5] Dies regis nos-

Jūdai, būk prisirengęs pjučiai, kai aš grąžinsiu savo tautos belaisvius.

7 perskyrimas. [1] Kai aš norėjau gydyti Izraėlį, pasireiškė Efraimo neteisybė ir Samarijos piktumas, nes jie daro melą. Vagis įeina ir plėšia, galvažudis yra lauke. [2] Kad kartais jie nesakytų, jog aš atsimenu visą jų piktumą, dabar apstoja juos jų pikti sumanymai; jie padaryti mano akivaizdoje. [3] Savo piktumu jie linksmina karalių ir savo melu kunigaikščius. [4] Jie visi svetimoteriai, lyg krosnis kepėjo įkaitinta; miestas turėjo truputį atilsio, kaip tik primaišyta raugo, iki visa surūgo. [5] Mūsų karaliaus diena! kunigaikščiai pradeda siusti nuo vyno;

Jeruzalę į Viešpaties bažnyčią. Kad pamaldūs izraėlitai iš tikrųjų keliaudavo į Jeruzalę, parodo Tobijo pavyzdys (Tob. 1, 6) ir Ezekijo paraginimas (2 Kron. 30, 1. 5. 11). — (11) *Pjūčiai.* Pjūtis yra teismo vaizdas. Jūdas bus išvestas į nelaisvę, į Babėlę. — *Kai aš grąžinsiu...* Čia kalbama apie tautos išvadavimą iš nelaisvės, todėl kai kurie aiškintojai visos eil. prasmę išreiškia taip: kai Jūdui praeis bausmių pjūtis, t. y., kai baigsis nelaisvės metas, tremtiniai bus sugrąžinti. — Bet gal geriau šituos žodžius sujungti su sek. eil., kurios pirmiems žodžiams jie sudaro paralelizmą.

(7,1) *Norėjau gydyti...* Dievas siuntė pranašų, kurie turėjo įspėti, ir lankė nelaimėmis bedievystei pasidavusius karalius ir tautą; tačiau visa buvo veltui (plg. Jer. 5, 3). — *Darė melą:* garbino stabus; stabmeldystė gi yra melas, prieštaraująs pirmajai tiesai. — *Vagis...* Greta nusidėjimų Dievui eina atviri ir slapti nusikaltimai žmonėms. — (2) *Kad kartais...* Dievas nurodo visą jų piktumą, kurį jie darė kasdien, kad kartais jie nemanytų klaidingai, būk jie baudžiami tik dėl praeitųjų jų tėvų nusikaltimų. Geriau, anot ebr. t.: Niekuomet jie nesako savo širdims, jog aš atsimenu visus jų nusikaltimus... Nors Dievas tiek daug kartų yra jiems davęs įspėjimų per pranašus ir bausmėmis, be to, daręs pastangų patraukti juos prie savęs geradarybėmis, jie nebijo, kad Dievas gali nubausti juos dar kiečiau; Dievo nežiūrėdami, jie krauna nuodėmę ant nuodėmės, iki pagaliau apsisupa jomis lyg kokiuo drabužiu. — (3) *Linksmina karalių...* Tie, kurie turėtų sulaikyti ir pašalinti pikta, giria jį visomis pajėgomis. — (4) *Svetimoteriai:* stabų garbintojai. — *Lyg krosnis...:* kaip liepsnos pilna krosnis, taip dega jų širdis piktais geiduliais, stabmeldyste ir neteisybėmis. — Kas toliau pasakyta, nevienaip aiškinama. Vulg. teksto prasmė gal ši: kaip įdedama raugo į tešlą ir paskui laukiama, iki visa tešla perrūgs, taip rodosi, kad jie (tauta, miestas) kai kada garbina Dievą, bet tuo tarpu jų širdis jau buvo paliesta stabmeldystės ir visokio piktumo raugo ir jie patys buvo visai sugedę. — Ebr. t.: jis (kepėjas) liaujasi kurstęs. — Kai raugas yra patekęs į tešlą, tam, kurs jį įdėjo, nebereikia daryti pačiam jokių pastangų. — Kaip tik stabmeldystės raugas pateko į tautos širdį, ji mielu noru ėjo paskui karalių ir vadų sumanymus, ir šitiems nebebuvo reikalo toliau kurstyti tautą į piktą. — (5) *Mūsų karaliaus...* Minia reiškia džiaugsmo,

tri: coeperunt principes furere a
vino: extendit manum suam cum
illusoribus. 6 Quia applicuerunt
quasi clibanum cor suum, cum
insidiaretur eis: tota nocte dor-
mivit coquens eos, mane ipse
succensus quasi ignis flammae.
7 Omnes calefacti sunt quasi cli
banus, et devoraverunt iudices
suos: omnes reges eorum ceci-
derunt: non est qui clamet in eis
ad me.

8 Ephraim in populis ipse com-
miscebatur: Ephraim factus est
subcinericius panis, qui non re-
versatur. 9 Comederunt alieni ro-
bur eius, et ipse nescivit: sed et
cani effusi sunt in eo, et ipse ig-
noravit. 10 Et humiliabitur super-
bia Israel in facie eius: nec re-
versi sunt ad Dominum Deum
suum, et non quaesierunt eum in
omnibus his. 11 Et factus est Eph-
raim quasi columba seducta non
habens cor: Aegyptum invocabant,

jis ištiesia savo ranką su pasity-
čiotojais. 6 Jie padarė jam iš savo
širdies tarsi krosnį, kai jis tyko-
jo jųjų; jų kepėjas miegojo visą
naktį; rytmetį ji įkaitusi kaip ug-
nies liepsna. 7 Visi įkaitę kaip
krosnis ir ryja savo teisėjus; visi
jų karaliai žūna; nėra kas jų tar-
pe šauktųsi manęs.

8 Efraimas pats susimaišė su
tautomis; Efraimas pasidarė kaip
pelenuose kepamas paplotis, kurs
neapverčiamas. 9 Svetimieji prarijo
jo jėgą, o jis nepajuto; jau ir jo
plaukai pražilo, o jis tai nežino.
10 Izraėlio puikybė buvo paže
minta jo akyse; tačiau jie negrįžo
į Viešpatį savo Dievą ir jo ne-
ieškojo viso to nežiūrėdai. 11 Efra-
imas pasidarė kaip pavyliotas, ne-
turįs išmanymo karvelis: jie šau-
kėsi Aigipto, jie kreipėsi pas asi-

---

susilaukus karaliaus gimimo ar vainikavimo dienos, nors tai nebuvo Dievo išrinktojo Dovido namų karalius, nors tas jų karalius tyčiojosi draug su saviškiais iš viso, kas dieviška. — — (6) *Jie padarė...* Jie atidavė karaliui savo širdis ir mintis lyg kokią krosnį, kurią karalius gali kūrenti, kaip jis panorės, visokiais geiduliais; bet jie nesupranta, kad taip jiems patiems rengiamas sunaikinimas ir žuvimas, nes karaliaus nedorumas atves tautai bausmę ir prapultį. — (7) *Ryja savo teisėjus...* Sąmokslams kilus, žūdavo didžiūnai ir patys karaliai, kurių sostą pasiimdavo kiti. Padėtis buvo blogesnė, negu Teisėjų laikais, nes tuomet izraėlitai bent prispaudime šaukdavosi Dievo.

(8) *Efraimas...* Izraėlio karalystė pasidarė panaši į kitų tautų karalystes, nes ji atpuolė nuo Dievo ir garbino dievaičius; ji jungėsi su pagonimis ir moterystėmis. — *Kaip pelenuose...* Jei pelenuose kepamas paplotis rūpestingai nevartomas, tai jo apačia greitai virsta anglimi ir pelenais, tuo tarpu kad viršus pasilieka neiškepęs ir netinka valgyti; pagaliau, jis visai sudega pelenuose. Taip ir Efraimas tų pačių sunaikinamas, kurių įpročius priima. — (9) *Svetimieji...* Karalystės jėga žūna dėl svetimųjų, nes tie, kurie palaiko Izraėlyje stabų garbinimą, sugriovė pačius karalystės pagrindus; jie net parsikvietė į savo šalį nprietelių būrius. Nors viskas baigia griūti, jie to nemato ir nenori suprasti. — (10) *Jo akyse:* todėl jie negalėjo nematyti. Nejausti skurdo yra tai jausmų atbukimas; bet jausti ir niekinti išsigelbėjimo priemones arba net pasirinkti žalingas priemones yra tai beprotystė. — (11) *Jie šaukėsi...* Izraėlio karaliai šaukėsi tai aigiptiečių pagalbos prieš asirijiečius, tai asirijiečių prieš aigiptiečius. Vieni ir kiti plėšdavo juos, kai laikė juos savo priešais, slėgdavo gi, kai paimdavo savo globon. — Jau Jeroboamas buvo pabėgęs į Aigiptą (3 Kar. 11, 40). Menaemas šaukėsi asirijiečių pagalbos (4 Kar. 15, 19), jo priešai gal laukė pagalbos iš Ai-

ad Assyrios abierunt. 12 Et cum
profecti fuerint, expandam super
eos rete meum: quasi volucrem
caeli detraham eos, caedam eos
secundum auditionem coetus eo-
rum.
13 Vae eis, quoniam recesse-
runt a me: vastabuntur, quia prae-
varicati sunt in me: et ego re-
demi eos: et ipsi locuti sunt con-
tra me mendacia. 14 Et non cla-
maverunt ad me in corde suo,
sed ululabant in cubilibus suis:
super triticum et vinum rumina-
bant, recesserunt a me. 15 Et ego
erudivi eos, et confortavi brachia
eorum: et in me cogitaverunt ma-
litiam. 16 Reversi sunt ut essent
absque iugo: facti sunt quasi ar-
cus dolosus: cadent in gladio
principes eorum, a furore linguae
suae. Ista subsannatio eorum in
Terra Aegypti.

rijiečius. 12 Bet jiems ten einant
aš ištiesiu ant jų savo tinklą, nu-
trauksiu juos žemyn kaipo dan-
gaus paukštį, plaksiu juos taip,
kaip jie yra girdėję savo susirin-
kime.
13 Deja jiems, kad jie atsitrau-
kė nuo manęs; jie bus sunaikin-
ti, nes buvo man neištikimi; aš
norėjau išvaduoti juos, o jie kal-
bėjo prieš mane melą. 14 Jie ne-
sišaukė manęs savo širdyje, bet
klykė savo guoliuose; jie varžėsi
dėl javų ir vyno, ir atstojo nuo
manęs. 15 Aš mokiau juos ir sti-
prinau jų petį, bet jie manė prieš
mane tai, kas yra pikta. 16 Jie vėl
nori būti be jungo, jie pasidarė
kaip klastingas kilpinis. Jų kuni-
gaikščiai žus kalaviju dėl jų lie-
žuvio dūkimo. Taip bus pasity-
čiota iš jų Aigipto žemėje.

3. Stabų garbintojai bus paniekinti ir turės liūdėti.

Caput VIII. 1 In gutture tuo
sit tuba quasi aquila super do-

8 perskyrimas. 1 Tavo ger-
klėje tebūna trimitas! Lyg aras

---

gipto. Ozėė siuntė pasiuntinius pas Aigipto karalių (4 Kar. 17, 4). Plg. Jer. 17, 5. — *(12) Aš ištiesiu...* Veltui jie ieško žmonių pagalbos, Dievas sunaikins ją. — Čia matomai tęsiamas tas pat paklydusio karvelio vaizdas. — *Savo susirinkime:* kai religijiniame susirinkime buvo skaitomi per Mozę paskelbtieji Viešpaties grąsymai. Plg. Kun. 26, 14 ir k.

(13) *Atsitraukė.* Anot ebr. t.: nuskrido. — *Kalbėjo... melą:* iš Dievo gautas geradarystes savindami dievaičiams, niekindami Dievą ir garbindami stabus ir t.t. — *(14) Klykė savo...:* turėdavo didelės baimės dėl javų derliaus, dėl vyno, kurie gerai derėdavo Palestinoje, bet taip pat kai kada visai žūdavo dėl sausmečio ir kitokių slogų; Dievo gi pagalbos ir šiais atvejais nuoširdžiai nesišaukdavo. — (15) *Aš mokinau:* per Mozę ir pranašus. — *Stiprinau...* Pvd., kai reikėjo užkariauti Žadėtoji žemė. — *(16) Jie vėl nori...:* jie nebenori nešti Dievo įstatymo jungo ir laikytis jo sandoros. Anot ebr. t.: jie nesigręžia aukštyn, t. y. į Viešpatį. — *Klastingas kilpinis:* netikęs, nes paleidžiamos iš jo vylyčios eina ne ten, kur šaulys nori. — *Dėl jų liežuvio dūkimo:* dėl piktžodžiavimų. Plg. auk. 13 e. — *Aigipto žemėje:* kame jie ieškojo pagalbos.

8, 1 — 10, 8. Sulaužę sandorą, izraėlitai dėl savo stabmeldystės turės vergauti priešams (8, 1 — 14) ir patekę į svetimas šalis bus pilni liūdesio, nes netikėjo pranašams ir nesilaikė Viešpaties (9, 1 — 17); jie bus sugėdinti dėl savo stabų daugybės (10, 1—8).

(8, 1) Tavo gerklėje... Tai Dievo įsakymas pranašui, kurs turi būti sa-

mum Domini: pro eo quod trans-
gressi sunt foedus meum, et le-
gem meam praevaricati sunt. 2 Me
invocabunt: Deus meus cognovi-
mus te Israel. 3 Proiecit Israel bo-
num, inimicus persequetur eum.
4 Ipsi regnaverunt, et non ex me:
principes exstiterunt, et non cog-
novi: argentum suum, et aurum
suum fecerunt sibi idola, ut in-
terirent: 5 proiectus est vitulus tu-
us Samaria, iratus est furor me-
us in eos. Usquequo non pote-
runt emundari? 6 Quia ex Israel
et ipse est: artifex fecit illum, et
non est Deus: quoniam in arane-
arum telas erit vitulus Samariae.
7 Quia ventum seminabunt, et tur-
binem metent: culmus stans non
est in eo, germen non faciet fa-
rinam: quod et si fecerit, alieni
comedent eam.
8 Devoratus est Israel: nunc
factus est in nationibus quasi vas
immundum. 9 Quia ipsi ascende-

jis puola Viešpaties namus, nes
jie peržengė mano sandorą ir nu-
sikalto mano įstatymui. 2 Jie šauk-
sis manęs: Mano Dieve! Mes, Iz-
raėlis, pažįstame tave. 3 Izraėlis
atmetė gerumą, neprietelis perse-
kios jį. 4 Jie rinkosi karalius, bet
be manęs; buvo kunigaikščių, ta-
čiau aš jų nepažinau. Iš savo si-
dabro ir savo aukso jie pasidarė
sau stabų, kad pražūtų. 5 Atme-
stas tavo veršis, Samarija! Mano
narsas užsidegė prieš juos; iki
kolei gi jie negalės apsivalyti?
6 Nes ir tai yra iš Izraėlio: daili-
ninkas padarė jį, bet tai ne Die-
vas; nes Samarijos veršis pavirs
voratinkliais. 7 Nes jie sėja vėją
ir pjaus audrą; nėra jame stačio
šiaudo, varpa neduos miltų, bet
jei ir duotų, svetimieji suės juos.

8 Izraėlis prarytas; jis jau yra
tautų tarpe kaip suteptas indas.
9 Nes jie nuėjo pas Asurą, kaip

---

vo tautai budėtojas. Trimitavimas yra karo ir pavojaus ženklas. — *Lyg aras...* Greitas ir plėšrus aras yra plėšiančių ir visa naikinančių priešų vaizdas; tie priešai yra asirijiečiai ir jų karalius. — *Viešpaties namus.* Paprastai Viešpaties namais vadinama Jeruzalės bažnyčia; bet kadangi šitoje vietoje kalbama apie Izraėlio karalystę, tai Viešpaties namais pavadinta čia pati Izraėlio tauta. — (2) *Jie šauksis...* Kai nelaimė nebeišvengiama, jie atsimena tą Dievą, kurį iki šiam laikui niekino, ir drįsta šauktis jo pagalbos, lyg kad ji jiems priklausytų. — (3) *Izraėlis atmetė...* Tai Dievo atsakymas; pagalbos jie nebeverti ir bus nubausti. — *(4) Jie rinkosi...* Nurodomi kai kurie Izraėlio tautos nusikaltimai. Nors Dievas ir buvo leidęs tam tikram laikui suskilti žydams į dvi karalysti ir kai kurie Izraėlio karaliai buvo valdovais ne be Dievo valios (Jeroboamas, Jehus ir jo ainiai), tačiau jų dauguma tik sąmokslais pasiekė karaliaus garbę ir sostą; be to, vienatiniais pilnai teisėtais karaliais buvo tik Dievo išrinktojo Dovido namų ainiai, ir izraėlitai turėjo pareigą jų laikytis (2 Kron. 13, 5). Išsirinkę savąji karalių, jie apleido ir Dievą (plg. 3 Kar. 12, 26). Todėl čia ir minimas tuojau kitas Izraėlio nusikaltimas, būtent, jų stabmeldystė. — (5) *Samarija:* Izraėlio karalystės sostinė. — *(6) Ir tai:* veršio pavidalu garbinamas dievaitis. — *Voratinkliais.* Ebr. t.: labai smulkiomis dalelėmis, atomais, t. y., beveik nieku. Nugalėtojai turėjo nuimti auksinę skardą, o patį medinį stabą sudaužyti ir sudeginti. — *(7) Jie sėja...* Patarlė: koki sėkla, toks derlius. Jų vargai dėl dievaičio atves jiems audrą, kuri juos pačius sunaikins. — *Nėra jame:* Izraėlyje. Tai kitas palyginimas. Izraėlis netikusi sėkla, iš kurios nebus susilaukta gero šiaudo, pilnos varpos. — *Suės.* Ebr. t.: prarys.

(8) Prarytas. Pranašas jau mato Izraėlio padėtį nelaisvėje. — *Kaip suteptas indas:* kaip indas, kurs nebepatinka (ebr. t.), į kurį gali būti pi-

runt ad Assur, onager solitarius
sibi: Ephraim munera dederunt
amatoribus. [10] Sed et cum mer-
cede conduxerint nationes, nunc
congregabo eos: et quiescent pau-
lisper ab onere regis, et princi-
pum. [11] Quia multiplicavit Eph-
raim altaria ad peccandum: fac-
tae sunt ei arae in delictum.
[12] Scribam ei multiplices leges
meas, quae velut alienae compu-
tatae sunt. [13] Hostias offerent, im-
molabunt carnes, et comedent, et
Dominus non suscipiet eas: nunc
recordabitur iniquitatis eorium, et
visitabit peccata eorum: ipsi in
Aegyptum convertentur. [14] Et ob-
litus est Israel factoris sui, et ae-
dificavit delubra: et Iudas multi-
plicavit urbes munitas: et mittam
ignem in civitates eius, et devo-
rabit aedes illius.

Caput. IX. [1] Noli laetari Is-
rael, noli exultare sicut populi,
quia fornicatus es a Deo tuo:
dilexisti mercedem super omnes
areas tritici. [2] Area et torcular
non pascet eos, et vinum men-

laukinis asilas sau vienas, Efrai-
mas davė dovanų meilužiams.
[10] Bet kai jie už užmokesnį bus
pasisamdę tautas, aš surinksiu
juos, ir jie pasilsės truputį nuo
karaliaus ir kunigaikščių naštos.
[11] Nes Efraimas pasidarė daug
altorių, kad nusidėtų; altoriai vir-
to jam nuodėmėmis. [12] Aš rašiau
jiems daugybę savo įstatymų; jie
juos laikė lyg svetimais. [13] Nors
jie atnašaus aukas, aukos mėsą
ir valgys, bet Viešpats nepriims
jų; dabar jis atsimins jų neteisy-
bę ir lankys jų nuodėmes, o jie
vėl kreipsis į Aigiptą. [14] Izraėlis
užmiršo savo Sutvėrėją ir pasi-
statė šventnamių stabams; ir Jū-
das padaugino sustiprintus mie-
stus; o aš siųsiu ugnies į jo mie-
stus, kuri prarys jų rūmus.

9 perskyrimas. [1] Nesilink-
smink, Izraėli, nesidžiauk kaip
tautos; nes paleistuvaudamas tu
atstojai nuo savo Dievo, mėgai
paleistuvystės užmokesnį visuo-
se kviečių klojimuose. [2] Klojimas

---

liami nešvarumai, arba kurs net visai sudaužomas. — (9) *Jie nuėjo:* prašyti Asuro pagalbos (plg. auk. 5, 13; 7, 11). — *Laukinis asilas.* Tas gyvulys neprijaukinamas, nesuvaldomas, toli laikosi nuo kitų; toks pat Izraėlis. — *Davė dovanų:* dovanomis praskynė kelią pas save stabmeldystei, kuri yra neištikimybė Dievui, todėl lyginama su svetimoteryste. — (10) *Aš surinksiu juos.* Svetima pagalba jiems nepadės. Dievas surinks juos, kad teistų ir nubaustų. — *Jie pasilsės...* Ironiškas pasakymas: dabar jie bėga ir skubinasi patikrinti sau sandorą su svetimais; tačiau jie susilauks atilsio, kai bus prislėgti karalių karaliaus, Asuro (ebr. t.). — (11) *Daug altorių.* Dievas buvo paskyręs vieną vietą aukoms daryti (Atk. 12, 5). Kitų, veršiams skirtų, altorių pasidarymas buvo nuodėmė; juo daugiau jų buvo, juo daugiau buvo nuodėmių. — (12) *Daugybė:* todėl ne tik 10 Dievo įsakymų, kaip mano kai kurie racionalistai kritikai, bet (anot ketib: dešimtį tūkstančių) visą Pentateuchą. — (13) *Nors...* Jų pjaunamų aukai gyvulių Dievas nelaikys tikromis aukomis, bet paprasta mėsa, kuria pasotinamas tik pilvas. — *Jie vėl kreipsis...:* tai yra, vėl susilauks nelaisvės tokios, kaip buvo Aigipto nelaisvė. — (14) *Ir Jūdas...* Izraėlis kaltinamas dėl stabmeldystės, Jūdas gi dėl silpno pasitikėjimo Dievu ir pastangų gintis pagonių būdu, paniekinant Dievą.

(9, 1) *Kaip tautos:* kaip kad pagonys džiūgauja susilaukę pjūties. (Kir. Teod.). — *Mėgai paleistuvystės...:* garbinai stabus, pasavindamas dievaičiams savo laukų derlių. — (2) *Nemaitins...:* nes Dievas gali neduoti derliaus, arba: nes išvesti į nelaisvę visa turės palikti. — (3) *Negyvens...:*

tietur eis. 3 Non habitabunt in
terra Domini: reversus est Eph-
raim in Aegyptum, et in Assyriis
pollutum comedit. 4 Non libabunt
Domino vinum, et non placebunt
ei: sacrificia eorum quasi panis
lugentium, omnes, qui comedent
eum, contaminabuntur: quia pa-
nis eorum animae ipsorum, non
intrabit in domum Domini. 5 Quid
facietis in die sollemni, in die fe-
stivitatis Domini? 6 Ecce enim
profecti sunt a vastitate: Aegyp-
tus congregrabit eos, Memphis
sepeliet eos: desiderabile argen-
tum eorum urtica hereditabit, lap-
pa in tabernaculis eorum. 7 Ve-
nerunt dies visitationis, venerunt
dies retributionis: scitote Israel
stultum prophetam, insanum vi-
rum spiritualem, propter multi-
tudinem iniquitatis tuae, et mul-
titudinem amentiae. 8 Speculator
Ephraim cum Deo meo: prophe-
ta laqueus ruinae factus est su-
per omnes vias eius, insania in
domo Dei eius. 9 Profunde pec-
caverunt, sicut in diebus Gabaa:
recordabitur iniquitatis eorum, et
visitabit peccata eorum.
10 Quasi uvas in deserto in-
veni Israel: quasi prima poma fi-

ir spaustuvas nemaitins jų ir vy-
nas apvils juos. 3 Jie negyvens
Viešpaties žemėje; Efraimas gaus
grįžti į Aigiptą ir valgys Asirijo-
je suteptus dalykus. 4 Jie neda-
rys Viešpačiui liejamų vyno au-
kų ir neįtiks jam; jų aukos bus
kaip gedinčiųjų duona; visi, kurie
ją valgys, susiteps, nes jų duona
pasotins tik jų alkį ir neįeis į
Viešpaties namus. 5 Ką jūs dary-
site iškilmės dieną, Viešpaties
šventės dieną? 6 Nes štai jie eina
šalin dėl sunaikinimo; Aigiptas
surinks juos, Memfis palaidos
juos; jų pageidaujamas sidabras
teks dilgynėms, ir jų padangtėse
augs dagiai. 7 Atėjo lankymo die-
nos, atėjo atsilyginimo dienos.
Žinok, Izraėli! Pranašas yra paikas,
dvasios žmogus yra beprotis dėl
tavo neteisybių daugybės ir dėl
tavo paikumo daugybės. 8 Efrai-
mo žvalgas yra su mano Dievu;
pranašas virto žuvimo žabangais
visuose jo keliuose; beprotystė
yra jo Dievo namuose. 9 Jie sun-
kiai nusidėjo kaip Gabaos dieno-
se; jis atsimins jų neteisybę ir
lankys jų nuodėmes.
10 Aš radau Izraėlį lyg vynuo-
ges tyrumoje; aš pamačiau jų tė-

---

jie apleido Viešpatį, todėl turi būti išvaryti iš Viešpaties šalies. — *Grįžti į Aigiptą*: eiti į nelaisvę tokią, kaip buvo Aigipto. — (4) *Jie nedarys...*: visai neteks aukų, kuriomis įgalėtų permaldauti Dievą ir išprašyti sau įvairių jo malonių. Svetimoje šalyje garbinti Dievą visai nebuvo galima, nes aukoms buvo skirta tik viena Dievo nurodyta vieta. — *Kaip gedinčiųjų duona:* toki, kuri valgoma numirėlio namuose, kame dėl ten esančio lavono visi laikomi suteptais (plg. Sk. 19, 14). — (6) *Eina šalin:* į nelaisvę. — *Aigiptas:* nelaisvė. — *Memfis:* Aigipto miestas. — *Sidabras:* visa, kas už sidabrą, pinigus, galima nusipirkti, namai, papuošalai ir t.t. — (7) *Pranašas...* Gal čia turėta omenyje tikri pranašai, kuriuos dėl jų įspėjimų tauta laikė paikais ir bepročiais. — (8) *Efraimo . žvalgas..* Fil. prasmė labai neaiški. Jos mintis gal toki: Efraimas turėjo tikrų pranašų, kurie kalbėjo Dievo vardu, tačiau jis davėsi suvedžioti save netikriems pranašams, kurie savo beprotystę ypač rodė savo dievo, t. y., auksinio veršio namuose, nes palaikė stabmeldystę. — (9) *Kaip Gabaos..* Aliūzija į bjaurų nusikaltimą, aprašytą Teis. 19 perskyr

(10) *Lyg vynuoges...* Dievas su didele meile ir džiaugsmu buvo pri-

culneae, in cacumine eius vidi
patres eorum: ipsi autem intrave-
runt ad Beelphegor, et abalienati
sunt in confusionem, et facti sunt
abominabiles sicut ea, quae dile-
xerunt. 11 Ephraim quasi avis avo-
lavit, gloria eorum a partu, et ab
utero, et a conceptu. 12 Quod et
si enutrierint filios suos, absque
liberis eos faciam in hominibus:
sed et vae eis cum recessero ab
eis. 13 Ephraim, ut vidi, Tyrus
erat fundata in pulchritudine: et
Ephraim educet ad interfectorem
filios suos. 14 Da eis Domine.
Quid dabis eis? Da eis vulvam
sine liberis, et ubera arentia.
15 Omnes nequitiae eorum in Gal-
gal, quia ibi exosos habui eos:
propter malitiam adinventionum
eorum de domo mea eiiciam eos:
non addam ut diligam eos, om-
nes principes eorum recedentes.
16 Percussus est Ephraim, radix
eorum exsiccata est: fructum ne-
quaquam facient. Quod et si ge-
nuerint, interficiam amantissima
uteri eorum. 17 Abiiciet eos De-
us meus, quia non audierunt eum:
et erunt vagi in nationibus.

Caput X. 1 Vitis frondosa
Israel, fructus adaequatus est ei:

vus lyg ankstyvuosius fygos vai-
sius jos viršūnėje; bet jie nuėjo
į Beelpegorą, nusigręžė į gėdą ir
pasidarė pasibjaurėtini, kaip ir
tie dalykai, kuriuos pamėgo. 11 Ef-
raimo garbė nuskrido kaip pauk-
štis; nebebus daugiau nei gimdy-
mų, nei nėštumo, nei pradėjimo.
12 Nors jie ir išaugintų savo vai-
kus, aš padarysiu juos bevaikius
žmonių tarpe; ir deja jiems, kai
aš būsiu nuo jų pasitraukęs. 13 Ef-
raimas, kaip aš mačiau, buvo įkur-
tas grožyje kaip Tiras; ir Efrai-
mas ves savo vaikus žudytojui.
14 Duok jiems, Viešpatie. Ką jiems
duosi? Duok jiems nevaisingą
įsčią ir sudžiūvusias krūtis. 15 Vi-
sų jų nedorumai pasireiškė Gal-
galoje, nes ten jie pasidarė man
nepakenčiami; dėl jų elgesio piktu-
mo aš išvarysiu juos iš savo na-
mų; aš daugiau nebemylėsiu jų;
visi jų kunigaikščiai maištininkai.
16 Efraimas ištiktas, jų šaknis su-
džiūvusi; jie anaiptol nebeduos
vaisiaus. O jei jie ir gimdys, aš
užmušiu jų įsčios mylimiausius.
17 Mano Dievas atmes juos, nes
jie neklausė jo; ir jie bus klajū-
nai tautose.

10 perskyrimas. 1 Izraėlis
buvo šakotas vynmedis; jo vai-

---

glaudęs prie savo širdies tautą (tyru-
moje). — *Jos viršūnėje.* Ebr. t.: jos
pradžios metu. — *Į Beelpegorą.* Taip
vadinosi kananiečių dievaitis. Vz. Sk.
25, 3. — *Nusigręžė...* Anot ebr. t.:
pasišventė gėdos dievaičiui ir virto
pasibjaurėjimu kaip jų meilužis. —
(11) *Kaip paukštis:* labai greitai. —
Nebebus daugiau... Kai nebebus gim-
stančių, galinga kitados giminė veikiai
susilpnės. — (12) *Nors jie...* Taip pa-
aiškinama 11 eil.: gimimų skaičius su-
mažės; tie gi, kurie bus gimę, neuž-
augs, greitai mirs, taip kad galų gale
visa giminė turės žūti. — (13) *Efrai-
mas...* Tiras buvo garsus savo galia
ir turtais. Toks buvo Dievo globoja-
mas Izraėlis. Ebr. t.: Efraimas, kaip
aš buvau jį skyręs, kad jis būtų Ti-
ras, pasodintas derlinguose laukuo-
se... — *Ves savo...* todėl pats bus
savo žuvimo priežastis. — (14) *Duok...*
Teisingai užsirūstinęs pranašas pats
prašo Dievą bausmės nusikaltėliams.
— (15) *Galgaloje.* Tenai prasidėjo
tautos stabmeldystė, kaip tik ji įėjo
į Žadėtąją žemę. — *Iš savo namų:* ji
nebebus Dievo tauta.
(10, 1) *Izraėlis...* Izraėlis buvo
Dievo vynuogynas, rūpestingai saugo-
jamas ir prižiūrimas, todėl duodąs
gražių vaisių. — *Jam lygūs.* Tauta

secundum multitudinem fructus
sui multiplicavit altaria, iuxta
ubertatem terrae suae exuberavit
simulachris. [2] Divisum est cor eo-
rum, nunc interibunt: ipse con-
fringet simulachra eorum, depo-
pulabitur aras eorum. [3] Quia nunc
dicent: Non est rex nobis: non
enim timemus Dominum: et rex
quid faciet nobis? [4] Loquimini
verba visionis inutilis, et ferietis
foedus: et germinabit quasi ama-
ritudo iudicium super sulcos agri.
[5] Vaccas Bethaven coluerunt ha-
bitatores Samariae: quia luxit su-
per eum populus eius, et aedi-
tui eius super eum exultaverunt
in gloria eius, quia migravit
ab eo. [6] Siquidem et ipse in As-
sur delatus est, munus regi Ul-
tori: confusio Ephraim capiet, et
confundetur Israel in voluntate
sua. [7] Transire fecit Samaria re-
gem suum quasi spumam super
faciem aquae. [8] Et disperdentur
excelsa idoli, peccatum Israel: lap-
pa, et tribulus ascendet super aras
eorum: et dicent montibus: Ope-

siai buvo jam lygūs; bet kaip
daug buvo jo vaisių, taip daug
jis pasistatė altorių; kaip derlin-
ga buvo jo šalis, taip daug at-
sirado joje stabų. [2] Jų širdis pa-
sidalino, dabar jie žus; Dievas
sutrupins stabus, sunaikins jų
altorius. [3] Tuomet jie sakys: Nė-
ra mums karaliaus, nes mes ne-
bijome Viešpaties, ir ką gi mums
padarys karalius? [4] Kalbėkite tuš-
taus regėjimo žodžius ir dary-
site sandorą; kaip karčiokšlis iš-
dygs teismas dirvos vagose. [5] Sa-
marijos gyventojai garbino Be-
taveno karves; bet dėlto liūdės
jos tauta ir jos vartininkai, kurie
džiaugėsi jos garbe, nes ta gar-
bė pasitraukė nuo jos. [6] Nes ir
ji bus nugabenta į Asurą kaipo
dovana karaliui keršytojui, gėda
sugaus Efraimą, ir Izraėlis bus
sugėdintas savo sumanymuose.
[7] Samarija prapuldė savo karalių
kaip putas vandens paviršiuje.
[8] Bus sunaikintos stabo aukštu-
mos, Izraėlio nuodėmė; dagiai ir
usnys augs ant jų altorių, ir jis

---

daug turėjo žmonių ir visokių gėrybių. — *Bet kaip daug...* Bet visos gėrybės buvo pasavinamos dievaičiams, todėl juo daugiau buvo tų gėrybių, juo daugiau tauta statydavo sau Baalo ar veršio stabų. — (2) *Pasidalino:* atsiskyrė nuo Dievo ir kreipėsi prie dievaičių (Kir. Teod.), arba svyravo tarp Dievo ir dievaičių (3 Kar. 18, 21). Anot kitų dar: jų širdis apgaulinga. — *Sutrupins jų stabus:* taip parodydamas jų silpnumą. — (3) *Nėra mums karaliaus:* kurs būtų draug ir ganytojas ir gynėjas, kurs viešpatautų Dievo vardu. — *Padarys karalius.* Jų dievaičiai ir karaliai tai tik šešėliai; tikros pagalbos jie duoti negali. — (4) *Kalbėkite...* Tačiau iki nelaimė išmokins juos išminties, jie kreipsis į visas puses, kad apsisaugotų nuo žuvimo. Vulgatos tekste daroma priekaištų tiesiog netikriems pranašams. Anot ebr. t.: jie kalba didelius žodžius, kasdien prisiekia ir t.t., t. y., daro tuščių pastangų, laužo duotą žodį, nevengia netikrų priesaikų, rūpinasi patikrinti sau sandorų. — *Kaip karčiokšlis...* Piktžolės geroje žemėje auga smarkiau; tokiuo smarkumu ateis Dievo teismas, bausmė. — (5) *Samarija...* Anot ebr. t.: dėl Betaveno (auksiniu) veršių susirūpinę Samarijos gyventojai; taip, nuliūdę dėl jų jos tauta ir (dievaičių) kunigai, jie dreba dėl jų garbės, kad ji nuo jų iškeliavo. — *Betaveno:* neteisybės miesto, vietoje: Betėlio, Dievo miesto. — Gyventojai ir dievaičių kunigai liūdi, kad stabai paniekinti, net gabenami į nelaisvę. — (6) *Keršytojui.* Vz. auk. 5, 13. — *Sumanymuose:* dėl savo noru pasirinktos stabmeldystės. — (8) *Stabo:* Aveno. Gal ir čia Avenas (stabas) minimas vietoje Betėlio. — *Apdenkite...* Tai visai nusiminusių žodžiai.

rite nos; et collibus: Cadite super nos.

sakys kalnams: Apdenkite mus, ir kauburiams: Griūkite ant mūsų.

4. Izraėlio nelaisvė ir grįžimas iš jos.

9 Ex diebus Gabaa, peccavit Israel, ibi steterunt: non comprehendet eos in Gabaa praelium super filios iniquitatis. 10 Iuxta desiderium meum corripiam eos: congregabuntur super eos populi, cum corripientur propter duas iniquitates suas. 11 Ephraim vitula docta diligere trituram, et ego transivi super pulchritudinem colli eius: ascendam super Ephraim, arabit Iudas, confringet sibi sulcos Iacob. 12 Seminate vobis in iustitia, et metite in ore misericordiae, innovate vobis novale: tempus autem requirendi Dominum, cum venerit qui docebit vos iustitiam. 13 Arastis impietatem, iniquitatem messuistis, comedistis frugem mendacii: quia confisus es in viis tuis, in multitudine fortium tuorum. 14 Con-

9 Nuo pat Gabaos dienų Izraėlis nusidėjo; taip jie ir pasiliko; argi neištiks jų kova kaip ta, kuri buvo Gabaoje prieš neteisybės vaikus? 10 Aš plaksiu juos kaip norėsiu; tautos susirinks prieš juos, kai jie bus plakami dėl dviejų savo neteisybių. 11 Efraimas karvaitė įpratusi mėgti kūlimą; bet aš pereisiu per jos gražų kaklą; aš sėsiu ant Efraimo, Jūdas ars, Jokūbas akės sau. 12 Sėkite sau teisybėje ir pjaukite sulig gailestingumu, plėškite sau dirvoną; nes metas ieškoti Viešpaties, kurs atėjęs išmokins jus teisybės. 13 Jūs arėte bedievystę, sėjote neteisybę, valgėte melo vaisių; nes tu pasitikėjai savo keliais, savo karžygių daugybe. 14 Pakils sumišimas tavo tautoje, ir visos tavo tvirto-

---

Plg. Iz. 2, 19; Lk. 23, 30; Apr. 6, 16.

10, 9—11, 11. Neteisybės vaikai bus nubausti (10, 9—15), bus atiduoti aigiptiečiams ir asirijiečiams (11, 1—7), bet gailestingo Viešpaties vėl bus išvaduoti (11, 8—11).

(9) *Gabaos.* Vz. auk. 9, 9. — *Taip:* tokiame širdies sukietėjime. — (10) *Tautos susirinks.* Plg. Iz. 1, 24. — *Dėl dviejų...* Anot kai kurių: dėl dviejų auksinių veršių. Tačiau palg. Jer. 2, 13. — (11) *Karvaitė...:* Dievo įstatymu ir pamokinimais išauginta, kad tarnautų. Jai labiau patinka kulti, nes tuomet ji gali ėsti, negu arti. Efraimas palyginamas su jauna karve, nes jis garbina veršį. — *Aš pereisiu...:* padėsiu jam ant sprando jungą ir pažabosiu (Jier.). — *Aš sėsiu...:* pavergsiu Efraimą, kaip kad daro vežikas, kurs sėdi vežime ir akstinu badydamas ragina gyvulį. — *Jūdas ars...* Tačiau darbas ir vargas bus naudingi, kaip naudingas yra dirvos arimas ir akėjimas. Jokūbas reiškia dvyliką giminių. Minimas Jūdas, nes ir jis dalyvavo nuodėmėse, todėl bus taip pat plakamas. — (12) *Teisybėje:* darykite gerus darbus, tuomet pjausite tiek, kiek būsite parodę gailestingumo ir gerumo. Sunkus darbas turi juos išpurenti, kad jie gerai priimtų sėklą. — *Plėškit sau...:* pakeiskite visą savo vidujinį nusistatymą. — *Metas ieškoti...:* nes jis dar gali būti atrastas. Plg. Iz. 55, 6. — *Kurs atėjęs.* Ebr. t.: iki jis ateis. Jau dabar reikia atverti savo širdys Dievui: tuomet ateis pas juos Viešpats, Mesijas (plg. auk. 2, 18...: 5). — (13) *Keliais:* stabmeldystė. — *Karžygių.* Efraimo giminė buvo didžiausia ir žymi savo karingumu (plg. Prad. 49, 22—26; Sk. 1, 33; Joz. 17, 14). — (14) *Kaip Salmana...* Ebr. t.: kaip Salmana darė prievartą. Bet-Ar-

surget *tumultus in populo tuo:*
et omnes munitiones tuae vas-
tabuntur, sicut vastatus est Sal-
mana a domo eius qui iudicavit
Baal in die praelii, matre super
filios allisa. 15 Sic fecit vobis Be-
thel, a facie malitiae nequitiarum
vestrarum.

Caput XI. 1 Sicut mane trans-
iit, pertransiit rex Israel. Quia
puer Israel, et dilexi eum: et ex
Aegypto vocavi filium meum.
2 Vocaverunt eos, sic abierunt a
facie eorum: Baalim immolabant,
et simulachris sacrificabant. 3 Et
ego quasi nutricius Ephraim, por-
tabam eos in brachiis meis: et
nescierunt quod curarem eos.
4 In funiculis Adam traham eos,
in vinculis charitatis: et ero eis
quasi exaltans iugum super ma-
xillas eorum: et declinavi ad eum
ut vesceretur. 5 Non revertetur in
Terram Aegypti, et Assur ipse
rex eius: quoniam noluerunt con-
verti. 6 Coepit gladius in civita-
tibus eius, et consumet electos
eius, et comedet capita eorum.
7 Et populus meus pendebit ad
reditum meum: iugum autem im-
ponetur eis simul, quod non au-
feretur.

*vės bus sunaikintos, kaip Salma-
na buvo sunaikinta namų tojo,*
kurs teisė Baalą kovos dieną,
kai motina buvo sutriuškinta ant
vaikų. 15 Tai padarys jums, Be-
tėli, dėl jūsų neteisybių piktumo.

11 perskyrimas. 1 Kaip pra-
eina rytas, taip praeis Izraėlio
karalius. Kai Izraėlis buvo jaunas,
aš mylėjau jį; iš Aigipto aš pa-
šaukiau savo sūnų. 2 Jei juos šau-
kė, tai jie ėjo tolyn nuo jų; jie
aukojo Baalams ir atnašavo stа-
bams. 3 Aš buvau lyg maitinto-
jas Efraimui, nešiojau juos savo
rankose; tačiau jie nesuprato, kad
aš juos gydžiau. 4 Aš traukiau
juos žmoniškomis virvėmis, mei-
lės ryšiais; aš buvau jiems kaip
tas, kurs pakelia jungą aukštyn
nuo jų žandų; aš pasilenkiau
prie jo valgydindamas jį. 5 Jis ne-
grįš į Aigipto šalį; Asuras bus
jo karalius, nes jie nenorėjo gręž-
tis. 6 Kalavijas pradės jo mies-
tuose, sunaikins jo rinktinius ir
suės jų viršininkus. 7 Mano tau-
ta lauks mano grįžimo; tačiau
jiems visiems bus uždėtas jun-
gas, kurs nebus nuimtas.

beliui kovos dieną. Čia matomai kalbama apie įvykį, tiesa, šv. Rašte nepaminėtą, bet gerai žinomą pranašo bendralaikiams. Kyliaraščiuose yra minimas Moabo karalius Salamanu; gal jis buvo sunaikinęs Arbelę labai žiauriu būdu. Buvo žinomos senovėje dvi Arbelės, viena Galiliejoje, kita anapus Jordano. Vulgatoje, kuri čia laikėsi gr. t., daroma aliūzija į Teis. 6, 25; 8, 10.

(11, 1) *Kaip praeina...* Šitas sakinys priklauso 10 persk. — *Rytas:* aušra. Plg. auk. 10, 7.

Buvo jaunas. Aigipte Izraėlis užaugo ir virto didele tauta; tuomet Dievas išvedė jį iš Aigipto. — *Iš Aigipto...* Matas (2, 15) pritaiko šituos žodžius kūdikiui Jėzui, kai jis Juozapo ir Marijos buvo atvestas atgal iš Aigipto į Palestiną, ir sako, kad tuomet jie buvę pilnai įvykinti. — (2) *Jei juos šaukė:* per daugelį pranašų. — (3) *Kad aš juos gydžiau:* kad aš buvau jų gydytojas. — (4) *Žmoniškomis:* tokiais ryšiais, kuriais paprastai sugaunami ir patraukiami žmonės; gerumo ir meilės apsireiškimais. — *Kurs pakelia...* Apynasriu jungas siekė gyvulių žandus. Prasmė: aš palengvindavau jums vargą ir darbą. — (5) *Jie negrįš...:* aš neskirsiu jiems tokios vergijos, kokią jie kitados iškentėjo ir ją žino; jiems ateis dar nežinoma bausmė, kuri todėl bus baisesnė. — *Bus jo karalius:*

8 Quomodo dabo te Ephraim,
protegam te Israel? quomodo da-
bo te sicut Adama, ponam te, ut
Seboim? Conversum est in me
cor meum, pariter conturbata est
poenitudo mea. 9 Non faciam fu-
rorem irae meae: non convertar
ut disperdam Ephraim: quoniam
Deus ego, et non homo: in me-
dio tui sanctus, et non ingrediar
civitatem. 10 Post Dominum am-
bulabunt, quasi leo rugiet: quia
ipse rugiet, et formidabunt filii
maris. 11 Et avolabunt quasi avis
ex Aegypto, et quasi columba de
Terra Assyriorum: et collocabo
eos in domibus suis, dicit Do-
minus.

8 Kaip gi aš pamesiu tave,
Efraime? kaip ginsiu tave, Izra-
ėli? kaip gi pamesiu tave, lyg
Adamą, padarysiu tau lyg Se-
boimui? Mano širdis apsivertė
manyje; taip pat mano gailestin-
gumas sužadintas. 9 Aš nerody-
siu savo rūstybės narso, nesi-
imsiu vėl naikinti Efraimą, nes
aš Dievas, ne žmogus, šventasis
tavyje ir aš nesiveršiu į miestą.
10 Jie vaikščios paskui Viešpatį;
jis krioks kaip liūtas; taip, jis
krioks, ir jūros sūnūs drebės iš
baimės. 11 Jie išskris lyg paukš-
tis iš Aigipto ir lyg karvelis iš
Asirijiečių šalies; ir aš apgyven-
dinsiu juos jų namuose, sako
Viešpats.

5. Paraginimas daryti atgailą.

12 Circumdedit me in nega-
tione Ephraim, et in dolo domus
Israel: Iudas autem testis descen-
dit cum Deo, et cum sanctis
fidelis.

12 Efraimas apsupė mane iš-
sigynimu ir Izraėlio namai ap-
gaule; bet Jūdas ėjo su Dievu
kaipo liudytojas ir su šventai-
siais kaipo ištikimasis.

---

vietoje Viešpaties. — (7) *Mano tauta...* Anot ebr. t.: mano tauta yra linkusi atstoti nuo manęs.

(8) *Kaip gi...* Viešpats, kurs taip mylėjo Izraėlį, atsimindamas tą savo meilę, jaučiasi negalįs visai jo išsižadėti ir leisti jam žūti amžinai. — *Kaip ginsiu...* Ebr. t.: kaip išduosiu tave? Vulg. žodžiuose yra atsakymas į pirmąjį paklausimą: anaiptol aš nepamesiu tavęs; aš tave ginsiu, o Izraėli! — *Adamą... Seboimui.* Tai vardai dviejų miestų, kurie žuvo draug su Sodoma ir Gomora (Atk. 29, 23). Jie yra pavyzdis tokio žuvimo, po kurio nebelieka jokios atstatymo vilties. — *Mano širdis...* Viešpats turi tėvo širdį ir nenori nusidėjėlio mirties. — (9) *Šventasis...* Kas yra šventas, tas nori teisingumo ir šventumo; šventasis nenori žuvimo, todėl jis nesiverš į miestą jo sunaikinti. — (10) *Jie vaikščios...* Paaiškinama, kaip įvyks atnaujinimas: visų pirma tauta laikysis ištikimai Viešpaties; ji bus iš klaidų ir nusikaltimų atšaukta jo galingu kaip liūto balsu, kuriam niekas nedrįsta priešintis. — *Jūros sūnūs drebės...* Anot ebr. t.: drebėdami atbėgs sūnūs iš jūros, t. y., iš tolimos jūros šalies, iš vakarų skubinsis ateiti su didžiausia pagarba Dievui, kurį buvo užrūstinę. Jų grįžimas gražiais palyginimais išreiškiamas taip pat 11 eil.: *lyg paukštis... lyg karvelis.*

11, 12 — 14, 10. Tie, kurie buvo klastingi ir nedėkingi (11, 12 — 12, 14), stabų garbintojai ir pasidavę puikybei neišmintingi vaikai (13, 1 — 14, 1). gręšis į Dievą, kurs bus jų gelbėtojas (14, 2 — 10),

(12) *Efraimas...* LXX tekste, kurs gal čia tikresnis: melu apsupė mane Efraimas ir bedievyste Izraėlio ir Jūdo namai; dabar Viešpats pažįsta juos, ir tai bus vadinama šventa

Caput XII. 1 Ephraim pas-
cit ventum, et sequitur aestum:
tota die mendacium, et vastita-
tem multiplicat: et foedus cum
Assyriis iniit, et oleum in Aegyp-
tum ferebat. 2 Iudicium ergo Do-
mini cum Iuda, et visitatio super
Iacob: iuxta vias eius, et iuxta
adinventiones eius reddet ei. 3 In
utero supplantavit fratrem suum:
et in fortitudine sua directus est
cum angelo. 4 Et invaluit ad an-
gelum, et confortatus est: flevit,
et rogavit eum: in Bethel invenit
eum, et ibi locutus est nobiscum.
5 Et Dominus Deus exercituum,
Dominus memoriale eius. 6 Et tu
ad Deum tuum converteris: mi-
sericordiam et iudicium custodi,
et spera in Deo tuo semper.
7 Chanaan, in manu eius sta-
tera dolosa, calumniam dilexit.

12 perskyrimas. 1 Efraimas
gano vėją ir vejasi karštį; jis
daugina visą dieną melą ir su-
naikinimą; jis padarė sandorą su
Asirijiečiais ir gabeno aliejų į
Aigiptą. 2 Todėl Viešpats bylinė-
jasi su Jūdu ir lanko Jokūbą; jis
atsilygins jam žiūrėdamas jo ke-
lių ir jo prasimanymų. 3 Jokūbas
pamynė savo brolį motinos įsčio-
je ir savo stiprybėje jis grū-
mėsi su Angelu. 4 Jis nugalėjo
Angelą ir paėmė viršų; jis verkė
ir maldavo jį; Betėlyje jis rado jį ir
ten jis kalbėjosi su mumis. 5 Vieš-
pats, kareivijų Dievas, Viešpats
yra atsimintinasai jo vardas. 6 Tai-
gi ir tu gręžkis į savo Dievą, ser-
gėk jo gailestingumą ir teisybę,
ir tikėkis visuomet savo Dievu.
7 Kanaanas turi savo rankoje
netikrą svarstyklę, jis mėgsta

Dievo tauta. Ebr. t.: taip pat, kaip ir Vulgata nevisai aiškus: čia Jūdo karalystė, nors toli gražu netobula, statoma žymiai aukščiau už Izraėlio karalystę ir pagiriama jos didesnė ištikimybė Dievui.

(12, 1) *Gano vėją:* užsiima tuščiais dalykais. — *Karštį:* karštą vėją, kurs labai kenksmingas žmonėms, gyvuliams ir augalams. — *Visą dieną:* visą laiką, kolei Izraėlio karalystė tebestovėjo. — *Melą:* stabmeldystę. — *Sunaikinimą:* kas karalystei buvo žalinga ir vedė ją prie sunaikinimo. — *Aliejų:* Palestina buvo aliejumi turtingesnė už Aigiptą; bet čia aliejus tikriausiai reiškia visokias dovanas, kuriomis rūpintasi patikrinti sau Aigipto pagalba. — (2) *Su Jūdu:* nes ir Jūdas neretai nusikalsdavo Dievui. Jokūbas čia reiškia Izraėlio karalystę. — *Lanko:* bausmėmis, plaka. — (3) *Pamynė..* Ebr. t.: laikė savo brolio kulnį. — Taip jis varžėsi dėl pirmgimystės, kurią Dievas norėjo jam suteikti (Prad. 25, 23). Šitose eil. nurodoma garbinga Izraėlio karalystės pradžia. Minimas visų pirma žymus įvykis tautos tėvo Jokūbo gimimo metu; toliau kiti svarbūs įvykiai: *Savo stiprybėje...* Anot ebr. t.: užaugęs stiprus vyras jis grūmėsi su Dievu. — Ta kova reiškė, kad Dievo karalystei laimėti reikia pasiryžimo ir pastangų. — (4) *Jis verkė...* Pasakoma, kaip labai stengėsi Jokūbas gauti iš nugalėtojo palaiminimą, kurį tasai davė jam lyg nenoromis. — *Betėlyje.* Vz. Prad. 35, 7. — *Ten jis kalbėjosi...:* patvirtino Jokūbą kaipo patriarką ir davė jam mesijinių pažadų, kuriuos jau buvo suteikęs Abraomui ir Izaokui, pažadėjo jo ainiams teokratinę karališką garbę ir tėvainystę šventojoje žemėje. Jokūbas tat savo pamaldumu buvo nusipelnęs tą garbę, kuriai jis buvo Dievo išrinktas. Pažadai buvo duoti ne vien Jokūbui, bet taip pat jo ainijai; todėl ir ji turėjo būti Dievui ištikima ir dėkinga. — (5) *Viešpats...* Pats Dievo vardas *Jahveh* (tas, kurs yra) turėjo būti duotųjų pažadų laidas. Jis turėjo būti tautai visuomet atsimintinas. — (6) *Į savo Dievą:* į tokį Dievą. — *Gailestingumą ir...* žmogaus dorybės Dievui ir artimui. — *Tikėkis...* Ebr. t.: lauk nuolat savo Dievo. — Kadangi ne nuo žmogaus pareina paskirti Dievui laiką, tai reikia laukti visuomet.

(7) *Kanaanas.* Izraėlis dabar nebėra šventa iš Jokūbo kilusi tauta; jis

[8] Et dixit Ephraim: Veruntamen
dives effectus sum, inveni idolum
mihi: omnes labores mei non in-
venient mihi iniquitatem, quam
peccavi. [9] Et ego Dominus Deus
tuus ex Terra Aegypti, adhuc se-
dere te faciam in tabernaculis,
sicut in diebus festivitatis.
[10] Et locutus sum super pro-
phetas, et ego visionem multipli-
cavi, et in manu prophetarum assi-
milatus sum. [11] Si Galaad idolum,
ergo frustra erant in Galgal bobus
immolantes: nam et altaria eorum
quasi acervi super sulcos agri.
[12] Fugit Iacob in regionem Syriae,
et servivit Israel in uxorem, et in
uxorem servavit. [13] In propheta
autem eduxit Dominus Israel de
Aegypto: et in propheta servatus
est. [14] Ad iracundiam me provo-
cavit Ephraim in amaritudinibus
suis, et sanguis eius super eum
veniet, et opprobrium eius restituet
ei Dominus suus.

Caput XIII. [1] Loquente Eph-
raim, horror invasit Israel, et de-

skriausti. [8] Efraimas kalbėjo: Aš
juk pralobau, radau sau stabą;
visuose mano darbuose neras
man neteisybės, kuria būčiau nu-
sidėjęs. [9] Bet aš esu Viešpats, ta-
vo Dievas, iš pat Aigipto žemės;
aš dar laikysiu tave padangtėse,
kaip iškilmės dienomis.
[10] Aš kalbėjau pranašams, ir
aš padauginau regėjimus ir per
pranašus kalbėjau prilyginimais.
[11] Jei Galaade buvo stabas, tai
veltui jie aukojo veršiams Galga-
loje, nes ir jų aukurai lyg akme-
nų krūvos dirvos vagose. [12] Jo-
kūbas nubėgo į Sirijos šalį, Iz-
raėlis tarnavo dėl pačios ir dėl
pačios ganė. [13] Per pranašą Vieš-
pats išvedė Izraėlį iš Aigipto ir
pranašo jis buvo saugojamas.
[14] Efraimas užrūstino mane sa-
vo nusikaltimais; todėl jo krau-
jas ateis ant jo ir jo Viešpats at-
lygins jam jo gėdą.

13 perskyrimas. [1] Kalbant
Efraimui pasibaisėjimas apimda-

---

dėl savo elgesio vertas Kanaano vardo, nes neteisingas *(turi savo...)* ir skriaudikas *(mėgsta skriausti).* — (8) *Aš juk pralobau...* Izraėlis dabar niekais verčia papeikimus; jis net sakosi nemažiau įsigijęs lobio būdamas neištikimas Dievui, kaip kad buvo Dievo žadėta ištikimiesiems; jis rado sau globėją, *stabą,* ir jaučiasi esąs visai teisus. — (9) *Bet aš esu...* Tačiau Viešpats nenori visai atmesti ir nusikaltusios tautos. Jis tebėra tas pat jos Dievas, kurs ją išvadavo iš Aigipto. Tas pirmas išvadavimas bus ir kito išvadavimo laidas. — *Padangtėse...:* po nelaisvės. Išgelbėta iš naujos nelaisvės tauta vėl švęs kitą išvadavimo šventę.

(10) *Kalbėjau pranašams:* todėl jų žodis buvo mano žodis. — *Prilyginimais:* iš kurių galėjai pažinti, kas aš esu ir ko iš tavęs reikalauju. — (11) *Jei Galaade...* Šitos eil. tikra prasmė nesusekama. Gal norėta išreikšti tokį mintis: jei Galaadas buvo visai pasidavęs stabmeldystei be jokios sau naudos, tai ir Galgala lygiai paskendus stabmeldystėje žino, kas jos laukia. — *Jų altoriai...* Ir stabų aukurai bus visai sunaikinti. — (12) *Jokūbas nubėgo...* Vėl primenama Jokūbo istorija. Kad Kanaano moterys nenuvestų jo prie savo stabų aukurų, jis bėgo, vargu ir kantrumu įsigijo sau žmoną; dabar gi Izraėlio tauta skubinasi iš Galaado į Galgalą, iš Galgalos į Galaadą stabų ieškoti (vz. Prad. 27, 41 ir tol.). — (13) *Per pranašą:* Mozę (plg. Iš. 14, 21, 22). Jokūbas bėgo, vargo, bet iš jo kilusi tauta buvo garbingai vedama ir globojama. Tuomet ji klausė Dievo balso, o dabar? — (14) *Jo kraujas...* Jis pats bus savo žuvimo priežastis. — *Jo gėdą:* Dievui padarytą panieką.

(13,1) *Kalbant Efraimui..* Anot ebr. t.: kaip tik Efraimas pradėdavo kalbėti, kiti drebėdavo; jis buvo aukštai iš-

liquit in Baal, et mortuus est.
[2] Et nunc addiderunt ad peccan-
dum: feceruntque sibi conflatile
de argento suo quasi similitudi-
nem idolorum, factura artificum
totum est: his ipsi dicunt: Immo-
late homines vitulos adorantes.
[3] Idcirco erunt quasi nubes ma-
tutina, et sicut ros matutinus prae-
teriens, sicut pulvis turbine rap-
tus ex area, et sicut fumus de
fumario. [4] Ego autem Dominus
Deus tuus ex Terra Aegypti: et
Deum absque me nescies, et sal-
vator non est praeter me. [5] Ego
cognovi te in deserto, in terra
solitudinis. [6] Iuxta pascua sua
adimpleti sunt, et saturati sunt:
et levaverunt cor suum, et obliti
sunt mei. [7] Et ego ero eis quasi
leaena, sicut pardus in via Assy-
riorum. [8] Occurram eis quasi ur-
sa raptis catulis, et dirumpam in-
teriora iecoris eorum: et consu-
mam eos ibi quasi leo, bestia ag-
ri scindet] eos.

[9] Perditio tua Israel: tantum-
modo in me auxilium tuum. [10] Ubi
est rex tuus? maxime nunc sal-
vet te in omnibus urbibus tuis:
et iudices tui, de quibus dixisti:
Da mihi regem, et principes.

vo Izraėlį; tačiau jis nusikalto
Baalu ir mirė. [2] Ir dabar jie vis
dar tebenusideda; jie pasidarė sau
iš savo sidabro liedinį, panašų į
stabus; jis visas amatninkų pa-
dirbtas; ir apie tokiuos jie sako:
Aukokite žmones, kurie garbina-
te veršius. [3] Todėl jie bus kaip
rytmetinis debesis ir kaip rytme-
tinė rasa, kuri nyksta kaip au-
dros pagauta iš klojimo dulkė ir
kaip dūmas iš kamino. [4] Aš gi
esu Viešpats, tavo Dievas dar iš
Aigipto žemės, ir tu nepažįsti ki-
to Dievo be manęs, ir nėra kito
gelbėtojo be manęs. [5] Aš paži-
nau tave tyrumoje, tuštumos ša-
lyje. [6] Savo ganyklose jie atsiga-
nė ir buvo sotūs; jų širdis pa-
kilo, ir jie užmiršo mane. [7] Tai-
gi aš būsiu jiems lyg liūtienė, lyg
lūšis asirijiečių kelyje. [8] Aš pasitik-
siu juos kaip lokienė, kurios
jaunikliai sugauti, ir suplėšysiu
jų kepenų vidurius; aš sunaikin-
siu juos tenai lyg liūtas; laukinis
žvėris sudraskys juos.

[9] Tu pats sau esi prapultis,
Izraėli; tik manyje yra tavo pa-
galba. [10] Kame tavo karalius? Ypač
dabar tegelbi jis tave visuose ta-
vo miestuose. Ir kame yra tavo
teisėjai, apie kuriuos tu sakei:

---

kilęs Izraėlyje. — Turėta čia omenyje Teisėjų laikai, kada Efraimo giminė pasirodydavo galingiausia (plg. Teis. 8,1). Bet veikiai ji susitepė stabmeldyste, kuri buvo ir jos žuvimo priežastis (plg. 1 Kar. 4,1...). — (2) *Tebenusideda:* stabmeldyste. — Padirbtas: todėl yra niekai. — *Aukokite žmones...* Užmušti žmogų ir garbinti veršį, tai didžiausias proto iškrypimas. Žmonės buvo aukojami Molokui. (Plg. 4 Kar. 17,17; Ez. 23,37). — **(3)** *Jie bus kaip...* Keturiais palyginimais su dalykais, kurie pasirodo ir tuojau išnyksta, nurodomas bausmės didumas ir jos tikrumas. — **(4)** *Dar iš Aigipto...* Kitados padaryti tautai stebuklai yra laidas, kad, Dievas nenori jos visiškai sunaikinti. Plg. Iz. 43,10. — (5) *Tuštumos.* Ebr. t.: sausumos. — **(6)** *Savo ganyklose...* Tauta yra Dievo banda, kuriai buvo duota derlinga šalis. Gavus daug gėrybių ji pasidarė puiki, lyg kad jai visai nebebūtų reikalinga Dievo pagalba.—**(7,8)** *Aš būsiu...* Pasikėlusią į puikybę tautą Dievas nubaus. Bausmė aprašoma vaizdais. — *Kepenų vidurius.* Ebr. t.: jų širdies uždarymą, t. y. krūtinę.

(9) *Tu pats...* Tauta dėl ją sutikusios bausmės negali kaltinti Dievo; kalta tik ji viena. — **(10)** *Kame tavo karalius.* Tikrasis tautos kralius buvo pats Dievas; bet ji du kartu pasi-

[11] Dabo tibi regem in furore meo,
et auferam in indignatione mea.
[12] Colligata est iniquitas Ephraim,
absconditum peccatum eius.
[13] Dolores parturientis venient
ei: ipse filius non sapiens: nunc
enim non stabit in contritione
filiorum. [14] De manu mortis liberabo eos, de morte redimam eos:
ero mors tua o mors, morsus
tuus ero inferne: consolatio abscondita est ab oculis meis.
[15] Quia ipse inter fratres dividet:
adducet urentem ventum Dominus de deserto ascendentem: et
siccabit venas eius, et desolabit
fontem eius, et ipse diripiet thesaurum omnis vasis desiderabilis.

Caput XIV. [1] Pereat Samaria, quoniam ad amaritudinem
concitavit Deum suum: in gladio

Duok man karalių ir kunigaikščius. [11] Aš duosiu tau karalių savo narse ir vėl atimsiu savo užsidegime. [12] Efraimo neteisybė įrišta, jo nuodėmė paslėpta. [13] Gimdyvės skausmai ateis jam; jis neišmintingas vaikas; nes dabar jis
neišliks savo vaikų sunaikinime.
[14] Aš išgelbėsiu juos iš mirties
galios, išvaduosiu juos iš mirties.
O mirty, aš būsiu tavo mirtis, o
pragare, aš būsiu tau įgėlimas!
Paguoda paslėpta mano akims.
[15] Kadangi jis dalina brolius,
Viešpats atves karštą vėją, kilstantį iš tyrumos, kurs išdžiovins
jo gyslas ir išsekins jo šaltinį;
jis išplėš visokių brangenybių
turtus.

14. perskyrimas. [1] Samarija
pražus, nes užrūstino savo Dievą; jie žus kalaviju, jų kūdikiai

rinko sau Dievo vieton kitokį karalių, pirmą kartą Samuėliui esant teisėju 1 Kar. 8,4 ir antrą kartą atsiskyrus nuo Dovido namų. — (11) *Aš duosiu...* Plg. 1 Kar. 8,12—20. — (12) *Įrišta... paslėpta:* pas Viešpatį laukdama keršto dienos. — (13) *Gimdyvės skausmai:* ūmūs, didžiausi skausmai, bausmės. — *Nes dabar...:* neišliks, nes visi vaikai bus sunaikinti. Kitoki mintis išreikšta ebr. t.: nes tai metas, kuriuo jis neturėtų pasilikti, kur gimsta vaikai (motinos įsčioje). — Jei vaikas negali užgimti, jis būtinai miršta. Ir Izraėlis turi atgimti kuogreičiausiai per atgailą, kitaip jis mirs. — (14) *Aš išgelbėsiu...* Vieni aiškintojai supranta šituos žodžius apie žadamą tautai išgelbėjimą. Jis bus įvykintas pilnai, kai atsitiks tai, ką šv. Povilas aprašo 1 Kor. 15,55, būtent kada mirusiųjų kūnų atsikėlimu bus iš mirties atimtas visas jos grobis. Ebr. t.: tikriau verčiamas šiaip: aš išgelbėsiu juos iš šeolio (mirusiųjų buveinės) rankos; aš išvaduosiu juos iš mirties. O mirty, kame yra tavo maras? o šeoli, kame yra tavo sunaikinimas? atgaila (mano sumanymas keršyti) bus paslėpta mano akims. Plg. Žyd. 2,14. — Kiti aiškintojai draug su kai kuriais žydais sako, kad geri pažadai šitoje eil. būtų nesuderinami su kontekstu, ir todėl mato čia baisių grasymų. Ebr. t.: sakinius jie ima kaipo nustebimo klausimus: ar aš išgelbėsiu juos iš šeolio rankos? ar aš išvaduosiu juos iš mirties? (t. y. aš neišgelbėsiu jų ir t. t.). O mirty, kame yra tavo maras? o šeoli, kame yra tavo sunaikinimas? (t. y. siųsk jiems, o mirty, savo marą ir t.t.). Atgaila bus paslėpta mano akims (t. y. aš niekuomet nesigailėsiu juos nubaudęs). Toks aiškinimas yra, tiesa, gana sklandus; bet jis nėra geresnis už pirmąjį, kurį pilnai palaiko ir šv. Povilo žodžiai 1 Kor. 15,55; be to, pas Ozėją randame ir kitur visai netikėtai supintų grasymų su geriausiais pažadais. — (15) *Kadangi jis:* Efraimas. Kadangi Efraimas pats atsiskyrė ir padalino karalystę, tai Dievas išsklaidys Izraėlį. Todėl laukiant laimingesnių laikų tautai teks daug kentėi. Ir vėjas bus Dievo bausmės vykintojas. Plg. Ez. 19,12 Ebr. t.: nes nors jis ir derlingas, tačiau ateis rytų vėjas, Viešpaties vėjas, kyląs iš tyrumos...

(14,1) *Samarija...* Ebr. t.: Samarija turės atkentėti, nes ji kėlė maištą prieš savo Dievą. Vulg. tekste yra

pereant, parvuli eorum elidantur,
et foetae eius discindantur.
[2] Convertere Israel ad Dominum Deum tuum: quoniam corruisti in iniquitate tua.
[3] Tollite
vobiscum verba, et convertimini ad Dominum: et dicite ei: Omnem auferiniquitatem, accipe bonum: et reddemus vitulos labiorum
nostrorum.
[4] Assur non salvabit
nos, super equum non ascendemus, nec dicemus ultra: Dii nostri opera manuum nostrarum: quia eius, qui in te est, misereberis pupilli.
[5] Sanabo contritiones eorum, diligam eos spontanee: quia aversus est furor meus ab eis.
[6] Ero
quasi ros, Israel germinabit sicut lilium, et erumpet radix eius
ut Libani.
[7] Ibunt rami eius, et
erit quasi oliva gloria eius: et
odor eius ut Libani.
[8] Convertentur sedentes in umbra eius: vivent tritico, et germinabunt quasi vinea: memoriale eius sicut vinum Libani.
[9] Ephraim quid mihi
ultra idola? ego exaudiam, et di-

bus sutriuškinti ir jų nėščios moterys perskrostos.
[2] Grężkis, Izraėli, į Viešpatį,
savo Dievą, nes tu sukniubai savo neteisybėje.
[3] Pasiimkite su savim žodžius ir grężkitės į Viešpatį ir sakykite jam: Atimk visą
neteisybę, priimk kas gera, ir mes
atnašausime savo lūpų veršius.
[4] Asuras neišgelbės mūsų, mes
nebesėsime ant arklių ir nebesakysime daugiau: Mūsų rankų darbas yra mūsų dievai, nes tu pasigailėsi to našlaičio, kurs yra
pas tave.
[5] Aš išgydysiu jų žaizdas, mylėsiu juos savaime, nes mano narsas nusigręžė nuo jų.
[6] Aš būsiu lyg rasa, Izraėlis žydės lyg
lelija, ir jo šaknys išsiplės kaip
Libano.
[7] Jo šakos išsiskės, jo
garbė bus panaši į alyvmedžio ir
jo kvapas bus kaip Libano.
[8] Jie
vėl sugrįš gyventi jo ūksmėje,
gyvens kviečiais ir žydės kaip
vynuogynas; jo šlovė bus toki
kaip Libano vyno.
[9] Efraime, kam
gi man dar stabai? aš išklausy-

---

linkėjimas bausmių nusikaltusiai tautai, kurią čia atstovauja jos sostinė. Tokiuo linkėjimu išreiškiamas grasymas, kad nusikaltėlis susiprastų ir pasitaisytų, arba kad jo nubaudimu būtų pataisyti kiti, arba bent kad taip pasireikštų Dievo teisybė ir galybė (Tom.).

(2) *Savo neteisybėje:* savo stabų garbinimu. — (3) *Pasiimkite...:* išpažindami savo nuodėmes artinkitės į Viešpatį (Jieron.). — *Savo lūpų veršius:* gyrių ir dėkojimą. Panašaus išsireiškimo kitur nerandame. LXX ir syrišk. t.: skaitome: savo lūpų vaisių. Toks skaitymas geresnis, nes jo laikėsi ir šv. Povilas Žyd. 13,15. Kald. tačiau tekste sakoma: tebūna mūsų lūpų žodžiai tau taip malonūs, kaip jaučiai pasimėgimui ant altoriaus. — (4) *Mes nebesėsime...:* nebeieškosime jokios žmonių pagalbos. — *Nes tu pasigailėsi...* Ebr. t.: nes pas tave randa pasigailėjimo našlaičiai. — Našlaičiai yra Izraėlio tauta, nes Dievo, savo tėvo, apleista, nes iš jos atimtas laimingas sūnų likimas.

(5) *Aš išgydysiu...* Ebr. t.: aš atitaisysiu jų neištikimybę. — (6) *Lyg rasa, Izraėlis*. Ebr. t.: ir kituose: lyg rasa Izraėliui. — *Lyg lelija*. Plg. Mt. 6,28. — *Kaip Libano*. Didžiausio įsigalėjimo žymė. — (7) *Išsiskės*. Dievo karalystė apims visas tautas. — *Į alyvmedžio*. Naudingiausias savo vaisiais Palestinos medis. — *Kaip Libano:* kurs kitados buvo apaugęs kedrais ir kitokiais gerą kvapą turinčiais medžiais. — (8) *Kaip Libano vyno*. Libano pašaknės aplinkui buvo apsodintos vynuogynais, iš kurių buvo gaunama jau ir senovėje garsaus labai gero vyno. — (9) *Kam gi man...* Dievas nebepakęs greta savęs stabų, kuriuos tauta garbino. Jam rūpi, kad jų visai nebebūtų. — *Aš auginsiu...:*

rigam eum ego ut abietem virentem: ex me fructus tuus inventus est.
10 Quis sapiens, et intelliget ista? inteligens, et sciet haec? quia rectae viae Domini, et iusti ambulabunt in eis: praevaricatores vero corruent in eis.

siu ir aš auginsiu jį lyg žaliuojančią eglę; iš manęs rasis tavo vaisius.
10 Kas yra išmintingas, kad tai suprastų? kas turi išmanymo, kad tai žinotų? Nes Viešpaties keliai tiesūs ir teisingieji vaikščioja jais, neištikimieji gi suklumpa juose.

Anot. ebr. t.: aš žiūrėsiu į jį kaip į žaliuojantį kiparisą.

(10) *Kas yra išmintingas*... Baigdamas knygą pranašas kreipiasi į savo skaitytojus ir dar sykį ragina juos pasinaudoti visais duotais pamokinimais, visuomet laikytis Dievo valios, kuri įvykinta daug laimės duoda teisiesiems, neįvykinama gi sudaro begalinių sunkenybių nusidėjėliams ir veda juos į mirtį.

